Any IV. Núm. 179 - Barcelona, dijous, 7 de Juliol de 1932

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

El Parlament no pot admetre coaccions

AL VOLTANT DE L'ESTATUT

L'equívoc de la sobirania

Convé, sovint, quan un debat s'allarga, de tornar a situar la qüestió; car, amb el vaivé de la lluita al voltant dels detalls, s'arriba a deteriorar l'obra del conjunt, i, en arribar a terme, per ambdues parts es veu amb sorpresa que no s'ha resolt res, aleshores que hom s'havia pensat de resoldre-ho tot. La feina s'ha de començar de cap i de nou.

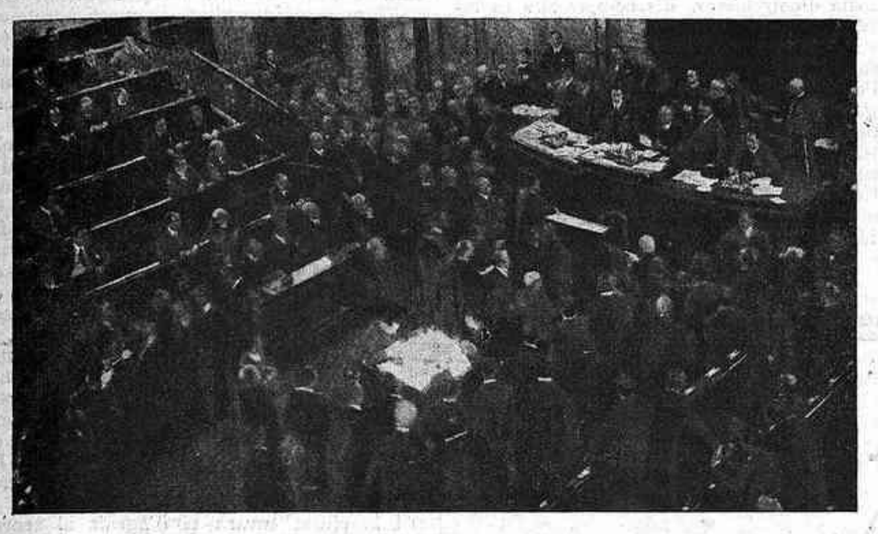

Un aspecte de les Corts Constituents durant la discussió de l'Estatut

Per això nosaltres avui creiem que no hi ha res més indicat que illustrar els lectors sobre els desplaçaments diversos de la pugna estatutària d'ençà de la presentació del document de les reivindicacions catalanes, fins al moment d'ara.

La primera precaució que hom va pendre, pel que es refereix al projecte d'Estatut, és d'allunyar la temença que fos una obra partidista, i no marqués l'exponent de la voluntat catalana. Per part dels catalans, convocant un comitè redactor on hi haguessin representacions de tots els matisos de l'assemblea de la Generalitat; per part del govern central, exigint que un plebiscit segellés l'obra d'aquell comitè. Després d'ambdues garanties, ningú no podia negar que l'Estatut representava la voluntat de Catalunya. I, en aquesta forma, l'Estatut va arribar davant de la comissió parlamentària.

Mentrestant — com que les obres humanes s'han de repartir dintre la successió i la simultaneïtat del temps, i de vegades, per l'imperi de les circumstàncies, allò que era posterior dins l'ordre lògic, esdevé coetani o bé anterior, dins l'ordre cronològic, — mentrestant, a les Corts Constituents s'havia confeccionat una Constitució; i, per tal de salvar aquesta desharmonia que dèiem entre l'ordre lògic i el cronològic, hom tingué bon compte de no obturar-hi les vies de l'Estatut de Catalunya; i això era clar: mai una Constitució democràtica no pot estrangular les realitats polítiques de la Nació.

Per acabar-ho d'arrodonir, un article de l'Estatut preveia que aquest s'hauria d'adaptar a la Constitució; i això és natural, per afinar alguns detalls, que mai no podien alterar-ne les línies essencials; car, per altra banda, no hi ha obra humana tan perfecta que no hagi d'ésser dotada d'una certa flexibilitat per adaptar-se a les contingències i, àdhuc, als imprevistos, que no poden deixar de presentar-se.

Vista així, la marxa de l'Estatut de Catalunya és coherent i com automàtica. La llei escrita s'estructura damunt del fet natural. Queda esvaït el perill del sentimentalisme.

* * *

Però al costat d'aquesta posició lògica, hi ha la posició apassionada d'aquells que sostenen que, tractant-se del plet de Catalunya, l'opinió de Catalunya no té cap vàlua; car existeix un Parlament tan sobirà que àdhuc pot no tenir en compte la voluntat catalana movent-se dintre del text constitucional. Per aquesta llei d'extravagants amics de la República, existiria una Cambra, de la qual emanaria el país. El Parlament no tindria la simple missió legislativa, sinó que la seva activitat podria arribar a la creació de fets i a la deformació d'altres. Per exemple; si el Parlament decidia que els catalans hem de parlar castellà, o que som castellans, no hi hauria més remei que renunciar a la nostra manera d'ésser. Cosa encara més sorprenent: tots aquests detractors de l'Estatut, comencen per declarar-se profundament autonomistes.

Però això, que ja sembla tan absurd, encara n'és més. Ve el Parlament i, tot i retallar una mica arbitràriament el nostre Estatut, encara no en fa prou, a gust dels anti-estatutistes. Llavors ells, els cantors de la sobirania del Parlament Central, neguen tota la seva confiança a aquesta institució que els havia semblant omnímoda i digna d'ésser tinguda com a infallible, quasi divina. Declaren que els diputats estan divorciats del poble; intenten coaccionar els representants de la nació i engegar el carrer contra la Cambra.

En què quedem, doncs? Es que no n'hi ha prou amb un centralisme providencialista, tutor dels pobles arbitràriament declarats menors d'edat? Es que Catalunya, en comptes de veure resoltes les seves aspiracions dintre un collegi de representants nacionals, en peu d'igualtat, s'ha de contemplar jutjada per tots els no catalans? Ben absurd seria; seria substituir una avinença entre persones *cada una de les quals representa tot el país* (car cada diputat ho és de tota la nació, i no, com creuen els ignorants, del seu districte), per la simple guerra civil entre els pobles; car s'arribaria així a una veritable guerra civil, bé que les armes fossin vots o propagandes mitinesques.

Ves per on hem arribat a la típica anarquia anti-liberal monàrquica. I no és gens estrany; car tan solament servint la justícia hom pot ésser veritable republicà. I darrera aquests defensors de la sobirania de les Corts, amb la condició que han d'ésser unes Corts contínuament coaccionades per les multituds; temeroses de perdre el favor del públic, com qualsevulla funció teatral; darrera d'aquests enemics de la justícia en ares a la violència i al desenfocament passional, sempre hi trobareu el monàrquic conscient o inconscient del seu monarquisme; però sempre monàrquic de cor.

Són aquests els que més escarafalls fan de republicanisme; però són ells els que, potser sense adonar-se'n, tenen una concepció més monàrquica de les qüestions.

Els Dijous — Blancs

Veniem a dir la setmana passada que la gran trampa que és pels barcelonins l'obra de Montjuïc podria ésser atenuada i en part compensada per una actuació futura.

Esperem que un dia o altre ens decidirem a empendre la higienització de la muntanya. Serà la segona vegada que haurem d'higienitzar-la. La primera va ésser per a fer desaparèixer una pila de cataus i de barraques que eren el refugi de tota la gent miseriosa que voreja els articles del Codi penal.

Ara, però, aviat caldrà que emprenguem la segona. La Dictadura va deixar a Montjuïc una pila d'amagatalls burocràtics i de focus d'infecció del més gran perill per al pressupost de la ciutat. El balanç de l'Exposició, un balanç escrupolós i una liquidació severa que ens portés a exigir les responsabilitats dels que van pendre la ciutat com si fos una finca pròpia, probablement senyalarien el camí de la presó a algunes persones que, tot passant per respectables, no es diferencien dels pobres aventurers del districte cinquè sinó pels diners que han pogut amuntegar.

Ens fa l'efecte que la ciutat no podrà estar tranquila fins que l'afer de Montjuïc, encara que continui essent gravós, deixi almenys d'ésser tèrbol.

Llavors podrà pensar sense angúnies en la manera d'aprofitar la muntanya per tal de treure el màxim rendiment dels diners que hi ha esmerçat. Valdrà la pena de fer-ho, perquè, si bé ho mirem, tancada l'Exposició, Montjuïc conserva encara els millors atractius. Treient el tresor extraordinari que va reunir-se en el Palau Nacional, que podrà tenir una digna substitució en ésser convertit en museu, la muntanya conserva encara els seus magnífics jardins, les fonts màgiques i el Poble Espanyol, que són els elements que varen promoure més admiració.

Tota la resta: aquelles exhibicions de maquinària, de productes industrials, de curiositats més o menys orientals, d'automòbils, de robes, d'accessoris i d'articles de totes classes, és cosa que pot veure's en qualsevol moment recorrent uns quants carrers cèntrics de la nostra ciutat. Com a motiu per a fer una exposició per atreure l'interès dels estrangers, no podia ésser més mediocre.

Cal doncs que pensem que les coses realment atractives del passat certamen es troben avui en estat d'ésser tan plenament admirades com en els dies de les passades solemnitats, o en millor estat encara. Els jardins són avui més frondosos que aleshores i les fonts màgiques, segons afirmació del seu creador, l'enginyer senyor Buïgas, que tots hem pogut comprovar, han adquirit nous jocs i noves variacions que fan augmentar l'interès que sempre han tingut com espectacle únic al món.

Davant d'això, seria molt convenient que en lloc d'apartar els ulls de Montjuïc, ens dediquéssim mitjançant una administració sana a procurar convertir la muntanya en un lloc d'esbargment capaç de canalitzar cap a la nostra ciutat un intens corrent de viatgers.

Dos projectes hi ha en perspectiva que podrien facilitar aquesta tasca d'atracció. El de la Fira Comercial de Barcelona, que haurà de celebrar-se la segona quinzena d'abril de l'any vinent, i el de l'exposició imaginada per l'enginyer Buïgas, per a celebrar-se a l'any 1934.

Hi ha encara altres projectes, però aquells dos són per ara els que més possibilitats ofereixen per a portar-se a la pràctica.

Ara tot és qüestió que els catalans, que tanta fama tenim d'ésser més o menys comerciants, després d'haver-nos endeutat per a fer una gran exposició, vulguem evitar que desaparegui llastimosament, sense cap profit, un actiu real que la pròpia exposició ens ha deixat. — N. M.

MIRADOR INDISCRET

Els que corren

La primera notícia, molt imprecisa, de la covarda agressió a Ventura Gassol es va rebre a la Generalitat per conducte del governador civil de Girona, senyor Ametlla, director de l'Agència Fabra, que es trobava accidentalment a la nostra ciutat.

Funcionaren tot seguit els telèfons de la casa. No es sabia encara exactament l'abast de l'agressió; es parlava àdhuc de que En Gassol estava greu, i la inquietud i el neguit s'havien apoderat de tothom.

En aqueix moment, un ordenança va passar al secretari polític de la Presidència una targeta dins un sobre.

—Per visites estem! — féu l'Alavedra.

No es tractava de cap visita. Era el primer testimoniatge de protesta. El signava el senyor Farreras i Duran.

Els malpensats

Al baixador del Passeig de Gràcia, a rebre En Ventura Gassol, hi anaren, el dissabte, entre altres personalitats, a més del President de la Generalitat i l'alcalde accidental senyor Casanovas, els governadors civils de Lleida i de Tarragona.

Els periodistes els anotaven al carnet...

—I del Govern civil d'ací — preguntà un repòrter —, ha vingut algú?

—La policia de cavall! — contestà un seu company.

Diguem ara, per a treure l'aspror d'aquesta resposta, que la policia va retirar-se i que el senyor Moles aquell matí mateix visità el senyor Gassol al seu domicili.

Monarquisme, religió i whisky

A Barcelona, igual que a Madrid, els taulells dels bars americans tenen la virtut de congregar el bo i millor del monarquisme més o menys diguem-ne senyor. D'ençà que es proclamà la República, confessem que només hem sentit cridar *Viva el rey* en algun cabaret, i encara per un Campabadal qualsevol.

El passat dilluns a la nit, potser era ja dimarts, al *Pingouin*, un jove, en un accés de monarquisme agut, després de dir quatre bajanades contra l'Estatut, hi posà colofó amb tres visques:

—¡*Viva España*! ¡*Viva Cataluña*! ¡*Viva el rey*!

El barman el cridà a l'ordre. Un cabaret ha d'ésser una cosa neutral i el whisky no té color polític.

—*¿Qué quiere que le diga?* — objectà l'home dels visques —. *Soy cavernícola, no lo puedo remediar.* ¡*Mire*!...

I es va treure de la butxaca uns escapularis que va ensenyar, joiós, a la concurrència.

El bon industrial temia adormir-se

El que acabem de contar ens ha fet recordar l'anècdota d'un industrial d'objectes religiosos que anys enrera freqüentava, de tant en tant, els cabarets.

Una vegada, arribà a l'Excelsior i digué al guarda-roba, lliurant-li un paquet:

—Teniu, guardeu-me això.

Era un calze! A les sis del matí l'esperaven a un convent de Sarrià i el bon industrial no havia volgut córrer el risc d'adormir-se.

L'electricista venia de l'hort

La nit que a l'Olympia es filmaven, davant nombrós públic, unes escenes de la pellícula que l'Orphea-Films ha rodat a Barcelona, s'agrediren com dues marmanyeres, en acabar, l'artista senyora Moussia i una altra, també rossa, el nom de la qual no coneixem.

Tothom corregué a separar-les. Tothom menys un ajudant electricista, encarregat d'una bateria de *sunlights*, que s'apressà a donar plena llum a l'escena.

—*Qu'est-ce que vous faites, spèce de bec-de-gaz?* — cridà, indignat, el director de l'Orphea-Films, Mr. Lemoine.

—Ah! Que no és de la pellícula aquesta baralla?

Tot és començar

Heus ací el senyor Carner-Ribalta amb vestit de golf. Heus ací uns altres senyors, junt amb ell, també amb vestit de golf.

—Manquen els *clubs* — pensem.

No. No manquen els *clubs*. No és qüestió d'anar a Sant Cugat a jugar el golf. Es tracta avui d'anar més enllà.

—Comprès! — diem a la persona que ens dóna les explicacions —. Són les forces vives dels Estudis Cinematogràfics de Barcelona que es disposen a fer un viatge d'estudis a París, a Berlín, potser a Hollywood.

—No vagi tan lluny. Ara com ara, van a Sabadell, a veure uns terrenys...

Auto oficial sota totes les situacions

Fa uns dies, quan Xavier Regàs prenia seient en una penya de cafè, una animeta va parlar-li del «Mirador indiscret» publicat la setmana passada, sobre l'ús que el nostre amic fa del cotxe de l'Alcaldia.

—Que us penseu que sóc tan provincià que m'hagi molestat gens? — féu En Regàs. I afegí després d'una petita pausa: —A més a més, perquè ho sapigueu, per anar amb el cotxe de l'alcalde no m'ha calgut esperar ni la República, ni ésser de l'Esquerra. Quan hi havia el comte de Güell, ja hi anava.

Sorpreses de la tafaneria

En una de les nostres oficines públiques treballa el conseqüent sindicalista militant Pere Foix (Delaville), entusiasta propagandista i autor del llibre *Los archivos del terrorismo blanco*.

Tot faria suposar que les lectures d'En Pere Foix estarien en consonància amb el seu ideari; doncs res d'això: l'altre dia ens atansàrem a la seva taula de treball i, oh sorpresa! el terrible Delaville estava llegint les novelles (?) de Clovis Eimeric!

Preveiem que En Pere Foix acabarà inscrivint-se a la primera tanda d'exercicis que organitzi qualsevol pare Vallet.

La biblioteca d'un nen comunista

Un «mirador indiscret», del 23 de juny, ens assabentava de la brometa que el pare del nen comunista Grau, company dels nens Aiguader i Sala, gastà al seu fill per tal de veure si els Mossos d'Esquadra l'impressionaven. Ja es va veure que sí.

El que va deixar de manifestar aquell «mirador» és que amb el seu esverament el nen Grau no solament va lliurar dos llibres de Marx, sinó que també donà al caporal dels mossos la col·lecció completa de les obres de Juli Verne, i catorze llibres de les edicions *Patufet*, signats per En Folch i Torres.

El nen ara s'excusa dient que en aquell moment de pànic no sabia el que es feia, però sempre li serà difícil justificar l'existència a la seva llibreria de la producció d'En Folch i Torres!

El padró dels gossos

Fins ara és per molts un motiu d'orgull i fins de vanitat poder constatar a cada nou cens que la població de Barcelona va creixent, creixent... Ja podem dir que la nostra ciutat té més d'un milió d'habitants. Diguem un milió d'ànimes, perquè hi ha altres habitants que també compten. Les vaques i els gossos, per exemple, ja tenen les seves estadístiques, les seves cèdules, els seus arbitris i els seus padrons.

El padró dels gossos sembla que cada dia és més important. Quants gossos hi ha a Barcelona? Encara no se sap, però es sabrà aviat gràcies a un servei municipal admirablement muntat i dirigit per persones expertes en la matèria. Sabrem el nombre de gossos barcelonins i la seva classificació.

De moment el padró dels gossos, com totes les coses d'una veritable transcendència, ens ofereix un caire animat d'anècdotes. En contarem algunes.

Primera

Una bona senyora es presenta a una finestreta de l'esmentada oficina i pregunta quant ha de pagar pel seu gos.

El funcionari de la finestreta calcula i contesta:

—Cinc pessetes anuals.

—Cinc pessetes!—diu la senyora—. Ai el gran poca-vergonya! I pensar que el meu marit ha mort el meu gosset, perquè deia que n'havia de pagar cinquanta!

Segona

Una altra senyora, de sentiments completament oposats a l'anterior, va a la mateixa oficina i pregunta quant hauran de pagar els cinc gossos que té el seu marit.

—Doncs veurà—fa el funcionari—, segons la classe de la seva cèdula, se'n farà quinze pessetes per cada un.

—Quina llàstima! Si sabés que jo no puc viure amb tants gossos al pis... Miri, jove —diu oferint un cigar al funcionari—, en lloc de quinze pessetes, posi-n'hi quaranta per cada bestiola.

—Senyora, ho deploro vivament, però no pot ésser. El reglament és el reglament.

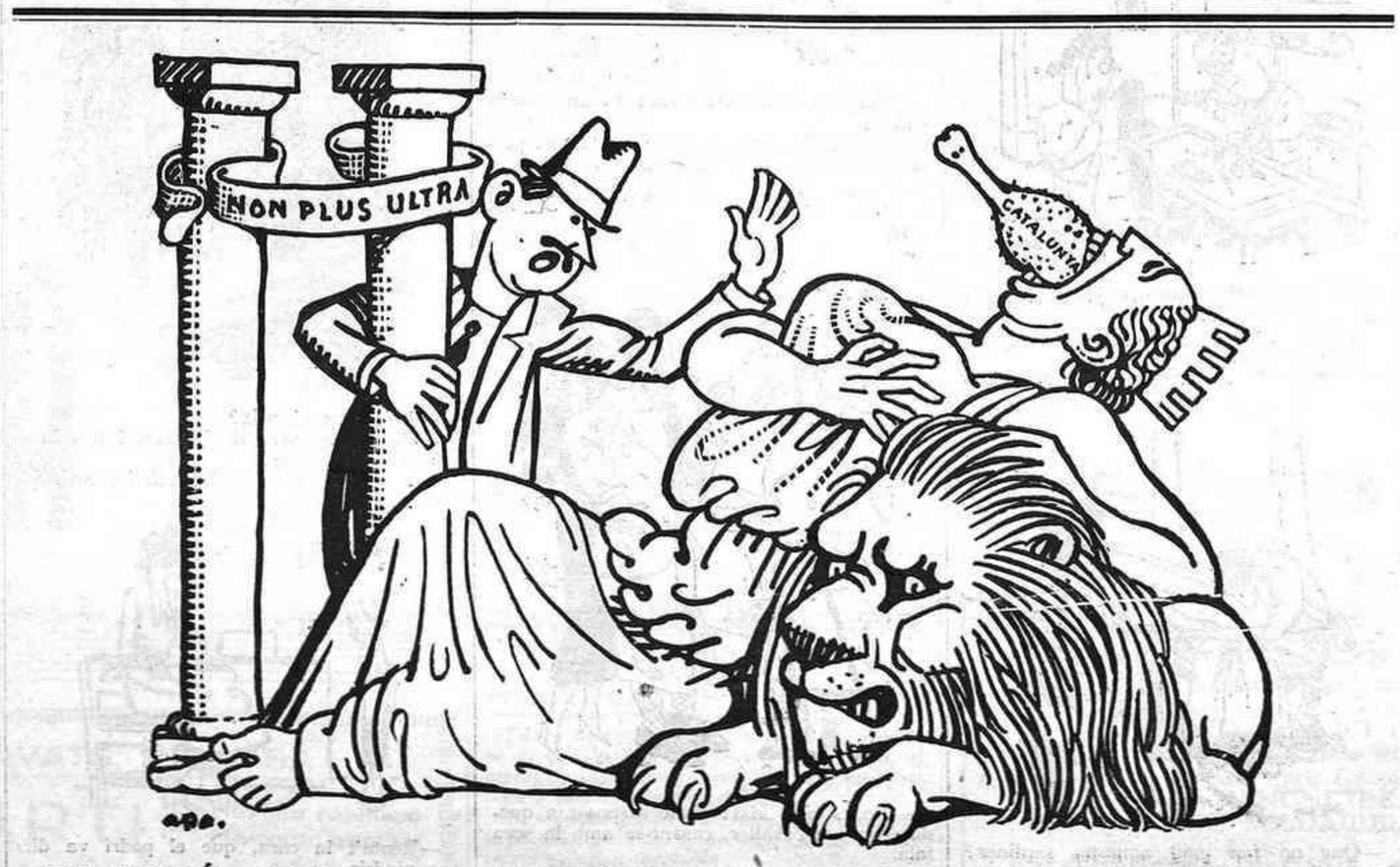

EL LLEÓ.—Pobreta... aquesta Catalunya li és una espina clavada al cor...
EL Sr. CANONS.—No és pas al cor: és a la boca.

(c) Ministerio de Cultura 2006

Tercera

Són unes monges propietàries d'un gran convent dels afores de Barcelona que estenen la declaració del padró i posen:

«Perros, siete. Cinco de guarda y dos de recreo.»

La «solució de continuïtat»

Si hom portés el compte dels disbarats que ha ocasionat la pèrfida i malastruga frase de «solució de continuïtat», n'hi hauria per omplir un volum de cinc centes pàgines. Els pobrets periodistes, seduïts per la sonoritat d'aquestes tres paraules, s'hi deixen caure com les aloses als mirallets i, creient-se quedar d'allò més bé, ens ensenyen l'orella de manera inefable.

La darrera víctima de la traïdora «solució de continuïtat» ha estat el nostre estimat amic Francesc Madrid, que a les pàgines de *La Rambla* es despenja amb aquesta frase, digna del marbre, del bronze i del suro:

«El gran erro del republicanisme del segle XX seria creure que el centralisme, l'unitarisme, encara era avui una solució de continuïtat.»

El comunicant que ens tramet aquesta frase ofereix un premi al que en tregui l'entrellat.

Una perla de «La Rambla»

Serem tan catalanistes com vulgueu, però, ara per ara, el model dels nostres periodistes no sembla pas que sigui Maragall ni molt menys, sinó algun *Duende de la Colegiata* o qualsevol altre embruta-paper d'una o altra de les capitals de província espanyoles.

Una ignorància que s'estén fins a les coses més sabudes i quotidianes. Així l'anònim redactor de la secció *Sleeping Car*, de *La Rambla*, en parlar del projecte de Valle-Inclán de fer treure una columna que hi ha en un passadís de l'Ateneu de Madrid, columna que no hi fa gens de bonic, però que és necessària per al sosteniment del primer pis, projecte que no va arribar a tenir realitat, ens diu:

«Sinó, a aquestes hores Valle-Inclán, nou Goliat, hauria *derrumbat* les columnes del temple pseudo-intellectual del carrer del Prado.»

El subratllat és nostre. L'estil, l'ordenació del pensament, el recte sentit de les paraules, la puresa del lèxic i la cultura bíblica, és evident que no són pas qualitats que resplendeixin en aquest fragment, mostra ben representativa de la prosa del seu autor, que pel qualificatiu que dirigeix a l'Ateneu de Madrid es veu que ell sí que es considera un veritable intellectual, sense pseudo.

La rabassa morta

L'altre dia, En Francesc Pujols ens parlava de la qüestió de la rabassa morta.

—Es una qüestió—ens deia—que m'interessa per tres motius. Primer, com a admirador del nostre dret català; segon, com a propietari, i tercer, com a amic íntim que sóc dels dirigents de l'Unió de Rabassaires de Catalunya, que em van publicar un fullet en el qual jo em posava entre els propietaris i els rabassaires estudiant la raó que tenien els uns i els altres. Es un fullet que, com totes les meves obres, fora de quatre amics ningú no l'ha llegit.

«L'altre dia — va continuar dient-nos En Pujols—, o més ben dit, l'altra matinada, retornant en el tren de les 4'50, com faig sovint, ens vàrem trobar al vagó amb un estimat company propietari, que aquesta temporada passada va ésser víctima de la pedregada política que va venir de baix, com les pedregades atmosfèriques vénen de dalt. Com és molt natural, vam parlar de la qüestió del dia que tant ens afecta a ell i a mi, i no cal dir que vam fer lloances de la sereníssima nota publicada pel nostre digne governador civil, el meu estimat amic Moles. Com que aquesta nota ens obre el cor a l'esperança i ens dóna una promesa de justícia, el meu company i jo, respirant l'aire del matí, ens miràvem les vinyes a la primera llum del sol ixent que les feia verdejar ufanosament en aquest temps de plena primavera. «No li sembla—vaig dir al meu amic—que després de la nota del governador civil les vinyes tenen tota una altra ufana?»

Un esdeveniment

De la Barceloneta hem llegit molta propaganda ditiràmbica dels establiments de banys, dels restaurants del Passeig Nacional, etc. Tot plegat, les beceroles de l'elogi, minses i ridícules davant la literatura «sagrada» que segueix:

«Totes les coses de Déu son grans i corprenedores. Elles parlan al home tant sencilles, tant fondo, tan dolçament, tan santament que l' embaurament d' una delicia fina i delicada com no i trova en res del mon. Que ho diga aquell oreix del cel que remorejada en nostre temple parroquial de Sant Miquel del Port el diumenge passat ab motiu de cantar solemnement en ell sa Primera Missa Mossén S... B..., escolá i sagristanet que fou nostre. Hi ha cosas que llengua humana no sap ni pot dir, i la festa de diumenge es una d' ellas. El temple semblava un reconet de paradis i la música de la Capella del Pí estol d' angels i serafins. La Junta d'Obra en Corporació, el Patronat Obrer de Sant Miquel del Port, el veinatje emjoiat omplien les tres naus de gom a gom. La Mara i Srs. Padrins presidien la festa. Els regidors regionalistes del districte també i foren en cos i ánima. Que be s' ho merexia el nou Prevere nou apostol de Crist Salvador que ve á nosaltres precisament en moment de brega forta contra els enemics de Déu que ho son de tots els fonaments de la societat, com digué oportunament i eloquentiment el predicador Mossén Serrat Pbre; De tot cor li desitjem (Ab multos annos).»

Tant com la literatura, ens ha corprès que els regidors de la Lliga hi fossin en cos i ànima.

ABANS I ARA

Alts i baixos del cotó

Operar en cotó ha estat sempre una tasca reservada a l'*élite* de les finances.

Vint anys enrera, no es comprenia l'existència d'un cotoner desproveït d'elegància en la indumentària i de correcció senyorívola en la paraula i en el gest.

Jo no els he viscut, però he sentit evocar uns temps en què els corredors d'aquest article anaven abillats amb jaqué i barret de copa. Això ací a Barcelona, no parlem ja de Liverpool, on el tipus de *gentleman* cotoner no ha desàparegut del tot encara.

En aquells temps deliciosos (sobretot pels corredors de cotons), el senyor que passava pel carrer amb una mostra de fibra blanquinosa sota el braç, era esguardat amb gran respecte.

El corredor de cotons en aquella època era, a més a més d'un home que ven un producte, el veritable amic i conseller de les cases comercials que visitava.

Fins en els afers més íntims, en el si de la família, la seva veu era escoltada. Els fills de molts fabricants d'aquella època eren paternalment amonestats pel corredor de cotons, que, carregat de bons intents, estalviava al pare un cos a cos massa violent.

Ell coneixia l'època d'estiueig de la família, i el pretendent de la filla gran.

Les operacions comercials es portaven amb gran lentitud i es parlava d'una compra de cotó dies i més dies en llargues passejades pels carrers assolellats i fins en els intermedis de les representacions teatrals, perquè el corredor de cotons acompanyava al fabricant a tot arreu, fins a casa el sastre.

Parlem d'uns anys en què els tractants amb aquest article eren pocs i ben avinguts. Cada corredor es movia dins la seva òrbita i per res del món hom no hauria tractat de pendre un client a un company d'ofici.

Els preus eren raríament discutits. I el tipus de comissió respectat sempre per tothom.

A poc a poc han anat perdent prestigi el corredor i l'article; el volum de les collites ha augmentat i el volum dels corredors també, i per cert d'una manera que hom no pot qualificar justament de proporcional.

Per les voravies dels carrers nostres, els corredors actuals, ràpids i nerviosos, es lliuren a un *cross-country* desesperat que el gros públic no ovaciona com deuria, per la senzilla raó que els braus *defenders* del cotó en floca no porten un número fixat damunt del pit.

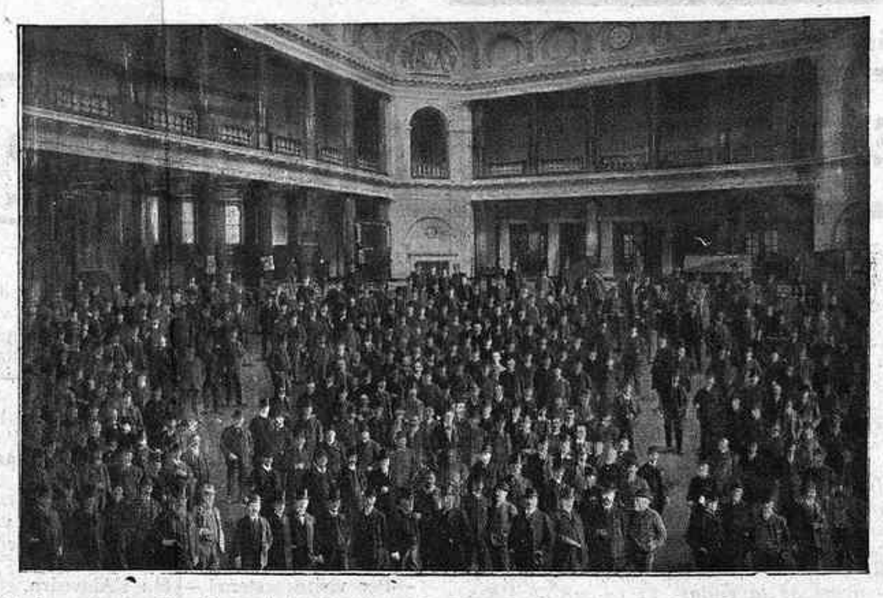

La Borsa i els borsistes de Liverpool a primers de segle

* * *

Una visió retrospectiva del món cotoner ens menaria a aquells temps ingenus en què hom trobava negres premsats dins les bales de cotó.

A aquells temps en què, davant una baixa excessiva i injusta de l'article, hom cremava en senyal de protesta milers de bales damunt el moll de Savannah, per exemple.

Que lluny tot això! Avui s'han batut tots els rècords a la baixa i el món cotoner no sap fer res més que demanar-se, obsessionat, a quins nivells podrà encara arribar el preu del cotó.

Heus ací el mercat cotoner travessant moments de veritable angoixa.

Com si ens trobéssim davant una inundació d'aquelles que deixen arran de les finestres dels pisos alts de les cases el senyal del nivell assolit per les aigües, hom pot escriure aquelles paraules tan pròpies d'un cronista de fora davant un estrall: «ni els més vells de la comarca recorden una cosa semblant...»

* * *

Tots els que segueixen encuriosits les cotitzacions dels productes, saben que el cotó (*the King Cotton*) havia resistit fins ara, amb més o menys fermesa, però amb dignitat sempre, l'envestida de tots els factors adversos que a poc a poc anaven desvaloritzant els productes de la terra.

El blat, el cafè, el sucre, el cacau, el cautxú, des de replans diferents, baixaven graons i més graons sense reaccionar d'una manera ostensible, i el cotó, en canvi, semblava no voler sumar-se al chor dels productes menys estimats; el cotó s'ha anat batent molts anys en retirada, però el mercat no havia donat mai símptomes de desmoralització.

Avui, en canvi, les coses agafen un aspecte alarmant. La inquietud causada per la situació política a Alemanya i l'anunci d'una nova suspensió de pagaments a Liverpool han accelerat la baixa del cotó. La posició juliol, estabilitzada fa uns quants dies a 5.60 cts. Nova-York, ha tocat a 4.92 i fins 4.88. *Vetaci el preu més baix registrat en la història cotonera.* Mai, d'ençà que el món és món, no s'havia vist una desvaloització com aquesta d'avui. El preu de 5 centaus la lliura de pes anglesa s'havia tocat dues vegades: l'any 1841-42 i l'any 1844-45, però no s'havia arribat mai a sota d'aquest nivell.

Per altra banda, la collita progressa d'una manera satisfactòria i és molt possible que assoleixi un rendiment de 13.000,000 de bales.

El *carry-over* és feixuc. Hi ha rumors que fan creure que les banques americanes obligaran els posseïdors de cotó a arbitrar llurs *stocks*. La marxa de la indústria tèxtil mundial sembla esdevenir cada dia més difícil i plena d'entrebancs. Els compradors es retiren esparverats de la baixa mai vista. Els afers tractats ho han estat en condicions desastroses.

Potser l'única nota optimista que hom pugui oir en mig la confusió del moment actual, la dóna el Senat americà en votar mesures que permeten l'equilibri del pressupost.

La crida del president Hoover ha estat ben rebuda i no hi ha cap dubte referent a la ratificació del vot per la Cambra.

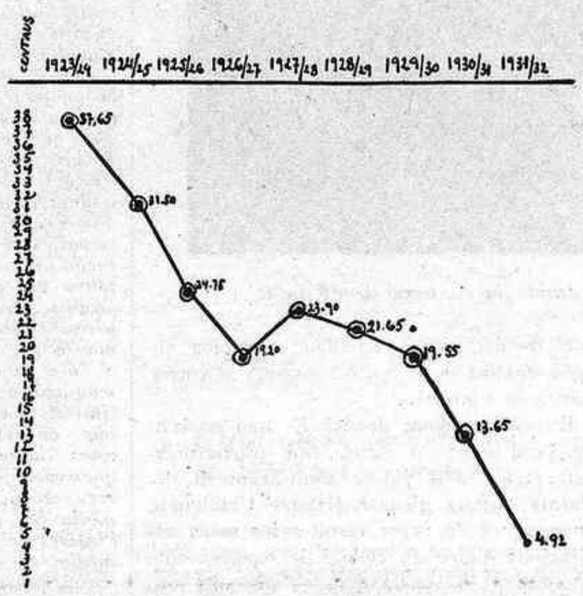

Un cop gravat aquest gràfic, el cotó encara ha baixat més, ha arribat a 4.88

Amèrica sembla haver comprès a la fi la gravetat de la situació. Si aquest poble té una idea clara de les coses i comprèn que la sort dels afers americans va lligada a la sort dels afers europeus, qui sap si la crisi mundial sortirà a la fi d'aquest tenebrós atzucac.

CARLES SINDREU I PONS

El savi, tradicionalment distret.—Sort encara que no m'he deixat el paraigua.

(*Ric et Rac*, París)

—Us compraria aquestes joies si sabés la seva procedència.

—Podeu estar tranquil. Els seus amos són gent molt honrada.

(*Ric et Rac*, París)

—Que no fan goig aquestes sardines? Potser els haurem de posar una manteta a l'esquena.

(*Le Journal*, París)

—Autèntic del segle XVIII; és un Stradivàrius.

Els nou rics.—La nostra fortuna ens permet comprar-ne un de nou.

(*Excelsior*, París)

—No es posi així! Estic disposat a quedar com un cavaller, casant-se amb la seva filla.

—Es que no és la meva filla; és la meva dona!

(*Le Journal Amusant*, París)

L'amo de la casa, al lladre.—No us passarà res si m'ensenyeu d'obrir l'armari on la meva dona desa el conyac.

(*Ric et Rac*, París)

—I és gros el peix?

—Farà tres unces si el pesco, i tres lliures si se m'escapa.

(*Bulletin*, Sydney)

—Renta't la cara, que el padrí va dir que vindria.

—I si després no ve?

(*Allt for Alla*, Estocolm)

L'APERITIU

Josep Llimona. — La ciutat de Barcelona, per primera vegada a la seva vida, avui dia 7 de juliol, fa una cosa que jo la trobo extraordinàriament simpàtica. La ciutat de Barcelona ha decidit fer lliurament d'una medalla, que se'n diu la Medalla de la Ciutat, a un home; temps a venir aquesta medalla, per segona, per tercera vegada, la ciutat la lliurarà a altres homes que cregui que se la mereixen. Abans les medalles i les creus venien de molt amunt i per pescar-les s'havia de doblegar l'esquena i s'havien de fer tots els papers de l'auca. Aquesta medalla de la ciutat ve dels dits anònims de tot el poble, de la gent que es belluga per la Rambla, que es rosteix a les platges, que fuma en els cafès i que sua a les fàbriques; ve de tots els barcelonins: els ganduls, els desesperats, els idíllics, els optimistes; tots els que tenen veu i vot i un recó ben ample dins de l'ànima perquè hi càpiga aquest nom: Barcelona.

I aquesta medalla que ve del carrer, és de l'or més noble i més massís, i l'encarregat de marcar-hi unes figures que la facin immortal, ha estat l'escultor Enric Casanoves. Barcelona, per concedir per primer cop aquesta distinció, ha triat un home, perquè fos el primer cavaller d'aquesta legió d'honor ciutadana, amb uns ulls tan sentimentals com intelligents, amb una absoluta consciència de la seva justa tria. Aquest home és don Josep Llimona.

El pretext immediat d'aquest agraïment barceloní és el donatiu que va fer el senyor Llimona a la ciutat, de la seva escultura simbolitzant el treball. Però això és només que el pretext immediat, perquè Barcelona té d'agrair-li infinites coses més.

Oficialment, el senyor Llimona fa molts anys que és president de la Junta de Museus, no d'una manera protocollària i oficial, sinó d'una manera viva i directa. Es un president apassionat, interessat per fer obrir els ulls a les coses belles, per posar unes quantes escates de llum permanent en la pell variable, i de vegades mesella, de les generacions que es succeeixen flairant les flors de la Rambla.

Si el Museu de Barcelona ha rescatat el millor Fortuny, si ha creat un fons notabilíssim de pintura medieval, si ha respirat amb un pulmó ambiciós de grandeses, a desgrat de totes les èpoques negres, de totes les misèries i de tots els enemics, ho deu en bona part a la passió i a l'interès del senyor Llimona.

I la ciutat encara té d'agrair al senyor Llimona la glòria que ha donat a tots els catalans amb els seus cinquanta anys de treball implacable, tancat en el seu obrador de cada dia, encarat amb el fang i amb la pedra, sense plànyer la mà ni el nervi per anar creant tota aquesta gran família estàtica i nua, d'adolescents i noies meravelloses, de cavalls i d'herois, que porten en el múscul, en el somriure o en la tendresa de la galta i del pit, l'empremta de la mà i del cor d'aquest home sensible, que sap l'ofici com un obrer dels més afinats i dels més hàbils, i dóna a la pedra una qualitat de pell i de vena tranquila com si ell fos una mena de Pigmalió.

I la ciutat encara té d'agrair al senyor Llimona la més característica de les seves gràcies, que és una simpatia que no s'acaba mai. Jo no conec cap home dels que són vius a la nostra terra amb el qual aquesta manifestació unànime de simpatia li sigui més addicta. La simpatia de don Josep Llimona és de la mena d'aquella simpatia que sentíem per don Joan Maragall. No sabem per què, però el senyor Llimona guanya el cor a tothom. Hi ha una cosa rústica i tendra, callada i efusiva, tan naturalment poc maquillada, tan directa de l'esperit, en aquest artista ciutadà, una mica cul de café, de vegades absent i sempre generós i sempre nobilíssim, que per poc que un s'adoni del valor moral i del valor cavalleresc, en estrènyer la mà de don Josep Llimona, ha de sentir el contacte amb una ànima d'excepció.

Hi ha qui ha dit que el senyor Llimona té alguna cosa d'eslau — eslau vist a través de la literatura —; de vegades el senyor Llimona ha estat comparat amb la imatgeria idealitzada dels apòstols. Jo no sé si això és cert, però no m'atreviria a comparar-lo a altra cosa que a ell mateix. El senyor Llimona és per mi un dels homes d'aquest país que, sense proposar-s'ho i amb una gràcia perfecta, ha sabut restar sempre més original, més inconfusible.

Don Josep Llimona està més a la vora dels setanta que dels seixanta anys, i que em perdoni aquesta incorrecció de parlar de l'edat, però és per dir que en ell l'edat no compta, i que potser no trobaríem ningú com ell tan comprensiu de la joventut, tan comprensiu de les coses noves, i en el qual fins un adolescent pot trobar l'hospitalitat d'un company.

Jo fa molts anys que m'honoro amb l'amistat del senyor Llimona; he dinat molts cops a la seva taula i hem pres cafè i hem fumat moltes vegades junts; no cal dir que jo li tinc una simpatia i una veneració personals; però estic seguríssim que en dir tot això, comparteixo l'opinió de tots els que el coneixen, encara que només hagin parlat amb ell una sola vegada.

Jo, més que pel donatiu, més que pel seu treball i el seu interès constant d'home públic en bé de totes les coses de l'esperit del nostre país, crec que la medalla de la ciutat va de dret a aquesta ànima noble i originalíssima de don Josep Llimona, que ens honora a tots i és un exemple per tots.

El banquet que el dissabte li ofereixen les entitats culturals i les autoritats populars, no dubto que serà un acte solemne amb tota la salsa oficial d'aquestes manifestacions; però jo penso aprofitar un moment d'aquest banquet per beure un vas de vi vermell, amb el cor ben despullat, a la salut d'aquells pòmuls acusats, d'aquella barba nebulosa, i d'aquella llum tota escampada i tota discreta d'home excellent, que hi ha en el rostre de don Josep Llimona.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

(c) Ministerio de Cultura 2006

DE MADRID ESTANT

La passa patriotera

Tots sabem que Madrid és una ciutat amable i acollidora, àdhuc amb una propensió innata a la galanteria i a l'afalac. Ningú no està més ben predisposat que el madrileny a ponderar generosament les excellències de Barcelona, Bilbao o Sevilla. Fins i tot és més freqüent de trobar a Madrid que en cap altra població l'home decidit a rebaixar els atractius de la seva ciutat nadiua a benefici d'altres ciutats. Barcelona, sobretot, té aquí partidaris apassionats i tan exclusius que difícilment s'avenen a admetre que Madrid també mereix llur admiració i simpatia.

Em direu que en aquesta actitud s'amaga, probablement, un bri de coqueteria refinada, un si és no és ganes de provocar en l'auditor, desconcertat, la reciprocitat en l'elogi? Tant se val! Si aquesta sospita fos certa, no faria més que confirmar la natura amablement femenina de Madrid.

Ningú, doncs, que conegui Madrid, no cometrà l'erro groller d'establir una relació entre les inspiracions d'aquest poble sensible i la inspiració feixuga, de tipus feixista o hitlerià, dels cinc bergants que amb totes les agreujants del nombre, de la premeditació, de l'obscuritat i la sorpresa han agredit i ferit el nostre amic el diputat de Catalunya i Conseller de la Generalitat senyor Ventura Gassol.

Per dissort, una part considerable de la premsa de Madrid ha pensat que convenia d'atenuar la gravetat del malifet i no ha trobat altre procediment millor que el de rebaixar-lo a la categoria d'una *gràcia* gairebé excusable. Es tracta, s'ha dit, d'una broma pesada, però d'una broma. Alguna ploma inexperta àdhuc ha pensat a situar el fet dins d'una tradició local madrilenyista i ha recordat l'acudit humorístic de cobrir la Cibeles amb una capa castissa una nit crua d'hivern. Una mica més i l'agressió a Ventura Gassol, vista a través d'aquesta premsa ingràvida, esdevindrà una prova de l'enginy madrileny.

Com que ningú no ha pensat fer responsable Madrid de l'agressió imbècil i covarda, aquest excés de zel resulta sobretot ofensiu per als mateixos madrilenys. L'acte brutal contra el diputat català senyor Gassol seria una broma, *una simple tomadura de pelo*, de sabor madrileny, com la de penjar una capa a la Cibeles? Els que propalen aquesta versió són uns detractors inconscients de la gràcia i de l'enginy que tots reconeixem al poble de Madrid. Fins ara, almenys, el poble de Madrid havia sabut *tomar el pelo* d'una manera més fina i elegant sense valer-se d'eines de barber, sense emprar procediments brutals de *gangster* i d'atracador. I jo crec que aquesta qualitat no l'ha perduda, i perquè no l'ha perduda crec que comprèn que tant l'han desservit els autors de l'agressió com una gran part dels que l'han comentada.

Establerta i declarada l'absoluta manca de relació entre el caràcter del poble de Madrid i l'agressió frustrada, vol dir que hem de veure en aquest acte les característiques pròpies i limitades d'un fet isolat, obra de quatre ximples, en aquest cas cinc, sense cap connexió amb un estat de passió collectiva? Un diagnòstic així seria fals. La varietat de signes concordants autoritza a diagnosticar d'una manera diferent.

Des d'aquesta primavera, des de l'època del *no se irá, no se irá, no se irá*, hi ha

Ventura Gassol

alguns barris espirituals de Madrid tocats d'una passa patriòtica. Es una mena del mal aire nacionalista de manifestacions més agudes, estridents i desentonades que les del nostre famós i per ara tan sociable i ponderat nacionalisme particularista. A jutjar pels efectes, la malaltia seria més greu a Madrid que a Barcelona.

Senyals exteriors? Tantes com en vulgueu: *manchettes* d'*El Imparcial*, articles d'*A B C*, les manifestacions del mes de maig contra l'Estatut, el fet sorprenent que Emiliano Iglesias ocupés la tribuna de l'Ateneu, els acords d'exclusió contra els articles de fabricació catalana, les impertinències intolerables de García Sanchiz contra Luis Bello, els regidors que han votat els primers articles de l'Estatut residenciats, l'acte de violència comès contra una entitat pseudo-catalanista del carrer d'Alcalà i finalment l'agressió a Ventura Gassol. El pitjor és que la infecció ha atacat fins i tot l'òrgan periodístic del senyor Ortega y Gasset (José), que aquests dies ha parlat de l'agressió a Ventura Gassol en un to d'un gust dubtós.

Madrileny tot això? Evidentment, no. Madrid no és un poble amic de les paraules gruixudes, de's actes brutals i de les actituds parenceres. El poble de Madrid és un poble fi, educat, lleugerament escèptic, naturalment predisposat a riure's d'aquells senyors que se'n van anar a tractar de l'obertura d'una línia férria directa de Saragossa a València i de la delimitació d'una zona marítima sota la protecció de la Verge dels Desemparats per tal de facilitar l'exportació de les mercaderies aragoneses sense utilitzar el port de Barcelona. Més aviat em decanto a creure que es tracta de la inoculació passatgera i no general d'un microbi foraster, d'un microbi provincià. Totes les ciutats del món, fins les més selectes, hi estan exposades. París, tot i ésser París, ha passat les seves. Ara li toca a Madrid, a alguns barris de Madrid. L'agent d'aquesta passa? Aneu a saber! A jutjar pels símptomes, pels estralls i pel to, un hom gosaria a pensar amb el senyor Royo Villanova.

J. O.

Madrid, 2 de juliol.

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les

Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

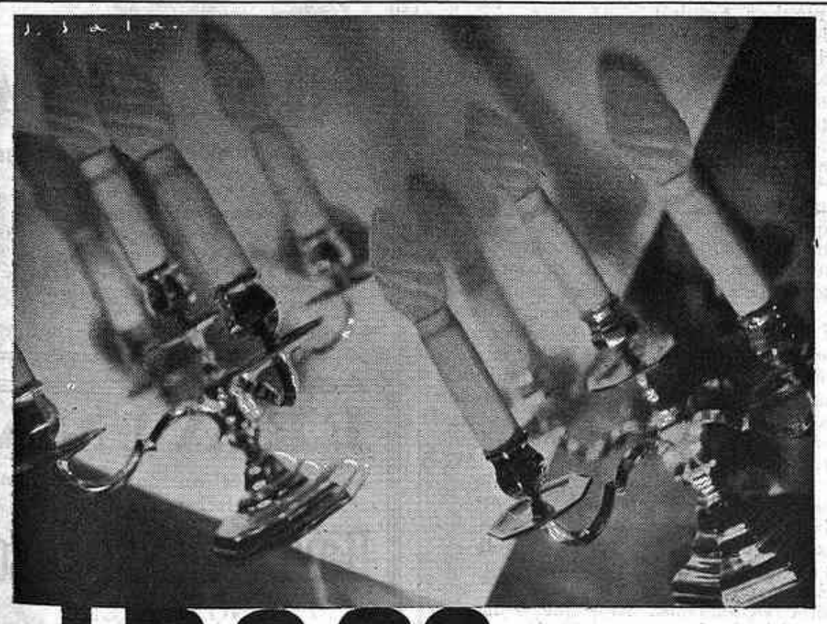

J. ROCA JOIER

PRESENTA EN PLATERIA EL MES NOU I ORIGINAL.

Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI Màxima rapidesa Màxima qualitat

ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

Mirant a fora

Laconisme

A Lausana, després de la primera presa de contacte entre els dos caps de les delegacions francesa i alemanya, els dos homes d'Estat foren ametrallats a preguntes pels periodistes.

Von Papen es limità a respondre:

—Bon!

Aleshores, Herriot, no volent quedar endarrera, digué amb igual laconisme:

—Gut!

Sir Maurice

El secretari general de la Conferència de Lausana és un home que ha intervingut en totes les negociacions de la postguerra. Sir Maurice Henkey és silenciós, voluntariós, treballador i tossut.

—Quatre qualitats — deia, parlant d'ell, Lloyd George — que farien la fortuna de quatre homes.

Henkey té una manera molt seva de contestar als periodistes o senzills tafaners, quan li demanen pronòstics: té sempre alguna frase a punt sobre les previsions meteorològiques.

L'ampolla de xampany

Una de les personalitats de la Conferència de Lausana és Georges, el barman *del Palace.*

Com molts del seu ofici, Georges és un psicòleg a la seva manera.

—Jo — deia a un periodista — puc informar sobre la «temperatura» de les negociacions. Mireu, el dia que tot va anar tan bé, vaig despatxar una ampolla més de xampany.

—Causa o efecte? — va preguntar el repòrter.

La terrassa de Byron

En una de les terrasses del castell d'Ouchy, on es celebra la Conferència de Lausana, hi ha una placa de marbre que recorda que Byron hi escrivi, en juny de 1816, *el seu* Presoner de Chillon.

Herriot, que és un literat al qual la política no ha privat de seguir publicant, no va oblidar d'anar a veure la placa, entre dues converses diplomàtiques. Als periodistes que l'acompanyaven, el president del Consell francès confessà:

—Perdoneu, però no he preparat cap frase històrica per a aquesta circumstància.

Oferiment d'empleu

Quan s'anuncià que el príncep de Mònaco acabava de sofrir un atac, la gent informada no es sorprengué, ni es convencé massa del subsegüent desmentiment oficial. Era sabut que el sobirà no tenia gaire bona salut, que la seva raó i la seva voluntat declinaven, hom diu que a conseqüència de la seva afició als licors forts.

Quan el príncep estava bo, era perillós parlar d'aquestes coses. Però ara que està malalt, ningú no s'amaga de dir que la successió del malalt està oberta.

La princesa hereua no compta amb les simpaties de ningú. El seu marit no pot regnar gràcies a un arbitratge de Poincaré. El seu fill — el príncep Rénier — podrà ocupar el tron, però com que només té deu anys, caldria un regent. Ull viu, els que es sentin temptats per aquest càrrec. Sembla que, per exercir-lo, cal comptar amb la princesa, d'humor molt variable. Es diu que, de deixar-la fer, triaria cert príncep italià. Però França no acceptarà aquesta situació favorable a Itàlia.

La perspectiva de regent de Mònaco no sedueix ningú?

El darrer messias

Segurament encara no està extingit del tot el record de Krishnamurti, jove indi que Annie Besant, en 1926, *proposà al món com un messias, cosa que no deixà mai de sorpendre un xic l'interessat.*

La plaça de messias, doncs, quedava lliu- i la seva figura en qualsevol reunió, era un rècord per apuntar-se'l l'amo o la mestressa de la casa.

Però un dia, Krishnamurti va tenir la revelació que no era cap déu, ni cap reincarnació de Crist i es negà rodonament a seguir més aquesta carrera. Es posà a fer versos, més o menys esotèrics, però no passà d'aquí.

La plaça de messias quedava, doncs, lliure.

Malgrat tot, no hi havia gaires empentes per ocupar-la, fins que la reivindicà per a ell un altre indi, que actualment es troba a Londres, on és tractat molt bé, recollint homenatges i ofrenes. Algú, però, li discuteix els títols que per ocupar el càrrec fa valer aquest jove ben plantat, que es diu Shri Meher Boba.

Boba? Francament, entre nosaltres això no pot ésser nom de messias.

El general Ma

Al general Ma, que actualment està al cap de l'exèrcit oposat al nou govern manxú, no se li pot negar el sentit de l'oportunitat. Segons explica Jean Poulet, un aviador francès que estigué al servei de Pequin, el general Ma és l'autor d'aquesta frase:

—El paper de general no és el de combatre, sinó el de no perdre. Si fugir a temps no és pas una victòria, almenys és la possibilitat d'una victòria futura.

Jugador complet

Tilden ha rodat un film documental parlat, en el qual ensenya, d'obra i de paraula, el mecanisme dels cops; s'explica amb una precisió i una claredat perfectes.

El tennista francès Bernard, després d'una explicació de Tilden, seguida de la demostració pràctica, exclamà:

—Es el jugador més complet. Alguna cosa com un professor de gramàtica que fos alhora un gran escriptor.

LES PRETENSIONS GERMANIQUES

La frontera de l'Est

Una vegada mes els prussians repeteixen el *ritornello*: «Volem la rectificació de la frontera de l'Est.»

I així, gairebé al mateix temps que el violent Goebel cridava en una reunió de hitlerians: «Anem cap a l'Est, la frontera ardent», von Papen, a Lausana, insistia amb calma, però amb to ferm: «El corredor de Dantzig ens pertany.» — Com es veu, doncs, les mires bellicoses teutòniques

Vista parcial de Dantzig

són, almenys de moment, concentrades envers Polònia.

Afortunadamente per a la «nació màrtir», que després de segles de lluites extenuadores ha pogut reconquistar la seva independència, els seus actuals límits poden considerar-se intangibles, perquè són moralment garantits per totes les nacions que han contribuït a la seva reconstitució.

No creiem que siguin generalment coneguts els punts que constitueixen les divergències polono-germàniques; per això ens semblen oportunes algunes dilucidacions sobre el greu problema.

Sens dubte, les fronteres més estables i que deurien evitar qualsevulla conflicte són les que millor responen a les condicions naturals, i també polítiques, etnogràfiques i econòmiques i a les tradicions històriques.

Ara, pel que fa a la Pomerània — o corredor polonès —, és històricament provat que ja a darrers del segle IX *constituïa* part integrant de Polònia, a la qual havia estat anexionada per Mieszko I. Després de la mort de Golasco, nomenat el Victoriós — en 1125 —, les relacions entre la Pomerània i la Polònia es relaxaren, però solament per poc temps, perquè en 1138 es renuaren, més estretament que abans, fins al 1308, moment en què la Pomerània fou sostreta a Polònia pels soldats de l'anomenada Ordre Teutònica, que s'havien llançat de sobte contra el «corredor», com avui voldria fer l'ordre hitleriana. Però també l'ocupació per part dels teutònics fou breu i el príncep polonès Maroa reprengué la Pomerània i l'afegí a la mare pàtria, a la qual romangué estretament unida fins 1772, any dolorós en què les nacions confinants començaren a desmembrar el territori polonès.

La Pomerània — coneguda després del tractat de Versalles amb el nom de «corredor polonès» — ha pres sempre una part activa en els esforços de Polònia a fi de reconquistar la seva independència.

En 1806 i 1807, Polònia acollí amb gran entusiasme l'exèrcit napoleònic, esperant que l'emperador de França volgués ajudar-la a reunir els seus membres esparsos. Napoleó no romangué insensible al dolor d'aquell poble i de nou ajuntà la Pomerània amb l'aleshores naixent Ducat de Varsòvia, que, segons els seus plans, havia de constituir novament una Polònia independent. Però Napoleó desaparegué de l'escena europea en 1815, i la Pomerània recaigué sota la dominació prussiana, entremig de la indiferència del món.

Polònia restà, així, encara per un segle, en les mans rapisseres de Rússia, Prússia i Austria.

Finalment el tractat de Versailles reconstituí la unitat nacional de Polònia, i, naturalment, reintegrà la Pomerània a la mare pàtria.

Tot això quant a la part històrica; pel que fa a la situació ètnica d'aquella famosa regió, basta donar una mirada a les estadístiques per convèncer-se de les bones raons poloneses. El cens realitzat per Alemanya en 1910 donava com a resultat el 59 % de població de raça polonesa, i la resta constituïda per alemanys i persones de moltes altres nacionalitats.

Després del tractat de Versailles, havent retornat al territori del Reich els alemanys residents a Pomerània per raons professionals — militars, funcionaris —, el nou cens donava com a vivint en el territori: polonesos, 758,801; alemanys, 175,701; és a dir, més del 90 per 100 de població polonesa.

* * *

Els esdeveniments recentíssims haguts a Dantzig — com la visita a aquell port d'un vaixell de guerra alemany i sorolloses manifestacions a la frontera — demostren com els social-nacionalistes, amb més o menys tolerància del govern del Reich, despleguen accions si més no perilloses per a la pau europea.

Mentrestant, és de remarcar objectivament que Dantzig, econòmicament, és una ciutat que es basta a ella mateixa, i cada dia es fa més gran com a centre comercial internacional. El seu port tornaria a ocupar un lloc de darrer ordre si es trenquessin els lligams que l'uneixen amb Polònia. Es evident, però, que políticament Dantzig no té res de comú amb les nacions ressorgides després de la guerra, perquè basant-se en el tractat de Versalles, fou constituïda en ciutat lliure, amb un govern autònom.

Això no impedeix, però, que mitjançant el corredor, vingui a estar unida a l'organisme econòmic polonès. El moviment de vaixells en el port de Dantzig ha quadruplicat d'ençà que es constituí el «corredor». El desenrotllament d'aquesta ciutat és doncs condicionat al de Polònia.

Escau d'observar que aquesta nació de 31 milions d'habitants, amb una superfície de 388,000 km.², es troba en una necessitat absoluta de tenir una sortida al mar per al seu tràfic. Objectivament, cal reconèixer, per tant, que la concessió del dit «corredor» a Polònia, respon a les seves imperioses necessitats econòmiques. Les preteses dificultats de comunicació creades a la Prússia i de les quals es planyen altament els social-nacionalistes per apuntalar les seves reivindicacions, són en realitat inexistents. Això ha estat lleialment reconegut dels mateixos alemanys de bona fe.

En efecte, la qüestió de les comunicacions entre la Prússia Oriental i la resta d'Alemanya fou resolta amb la convenció polono-germànica signada a París el 21 de març de 1921. El trànsit en el territori del corredor és regulat com segueix: primer, *trànsit privilegiat*, mitjançant el qual els viatgers passen a través del territori polonès sense cap control; segon, *trànsit comú*, per al qual és necessari el visat polonès.

El trànsit dels viatgers, d'anada i tornada, a través del territori polonès, es fa per vuit línies, de les quals cinc són utilitzades només pels viatgers alemanys.

El nombre de trens per als viatgers que circulen en aquestes línies és de dotze en cada sentit cada dia, o sigui vint-i-quatre trens posats a disposició del públic alemany entre la Prússia Oriental i la resta del Reich. Aquests trens disposen de 4,238 places. L'estadística demostra que només el 29 per 100 són ocupades per alemanys. I amb tot cal considerar que la convenció de París obligava Polònia a mantenir aquest notable nombre de trens només si els viatgers alemanys assolissin la proporció del 60 per 100.

* * *

Com hem succintament exposat, cap dany no deriva a Alemanya de la reintegració de la Pomerània a Polònia, mentre que aquesta s'ofegaria sense aquella. El mateix Frederic el Gran, rei de Prússia, escriviá: «El que posseeix el curs del Vístula i Dantzig és més amo de Polònia que el rei que la mana» (*Der Politischen Testament*), i Bismarck no vacillà a dir: «Els somnis polonesos no es poden realitzar sense Dantzig.»

TIGGIS

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 Teleg.: "Carburos" — BARCELONA Mallorca, 232 — Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

RESUM DE LA TEMPORADA

Una llista de films

El cinema és el domini de l'imprevist. Més encara que en la novella o en el teatre, hom hi experimenta freqüents desenganys, el mateix que sorpreses força inesperades. Una llista de novetats cinematogràfiques, àdhuc pel crític o espectador més documentat, és sempre cosa plena d'incògnites, que no pot sinó provocar conjectures ben problemàtiques, pronòstics força incerts, sobre el valor dels films anunciats. I és que la màxima garantia, que és la que ofereix la competència del director, és, la majoria de les vegades, una garantia plena de restriccions. No podem oblidar-ho; dir que el director és l'autor del film, ben sovint no és sinó una manera abusiva de parlar. El film resulta, amb freqüència, d'una pluralitat d'intencions que desfiguren el que podia haver estat en un principi la bona idea d'un director. A cada temporada aquesta veritat es confirma. Quants films llargament esperats no ens han enguany decebut! Sortosament, el cinema marxa i rebem la compensació d'aquestes decepcions en aquelles bones sorpreses que no poden mancar tampoc en cap temporada de cinema.

La temporada que acaba de liquidar-se ha estat conceptuada bastant unànimement com una temporada migrada en sensacions. Creiem que hi ha en aquesta apreciació de conjunt bastanta exactitud. La producció mitjana no ha estat ni millor ni pitjor del que és correntment, però en canvi han escassejat els esdeveniments, les grans sensacions. Donarem uns quants títols, la selecció de la selecció. Per a uns, aquesta enumeració pot ésser una llista per orientar-se davant dels programes de represes que ara agabellen tots els cinemes; per a d'altres més informats, pot ésser un modest inventari del darrer any de cinema, inventari que nosaltres clourem amb algunes consideracions de conjunt sobre el moment cinematogràfic actual.

* * *

Les dues màximes sorpreses de la temporada han estat la revelació d'un actor i la revelació d'un director.

L'actor és Jackie Cooper, l'emocionant protagonista de *Les aventures de Skippy*.

Jackie Cooper

La tasca d'aquest joveníssim actor en aquest film és tan impressionant, que això sol bastava perquè l'obra obtingués un èxit formidable. No ha estat així. Es ben dolorós de constatar-ho! *Les aventures de Skippy* és una obra incomparable, i I. Taurog, que n'és el director, ha realitzat, de cop i volta i sense antecedents, un film sobre el món infantil, sorprenent, encara que no perfecte.

La revelació d'un director ha estat la del jove armeni Ruben Mamoulian, que amb el film *Els carrers de la ciutat* ha fet, dins el gènere de *gangsters* i en el cinema parlat, el que Sternberg havia fet amb *La llei de la xurma* en el cinema mut; una tasca de pura inventiva. Mamoulian ha aconseguit, amb un mínimum de moments visuals, un màximum de substància dramàtica. Concentració que significa un record. Hi ha en aquest film un talent de selecció i de concentració gràfica que no deixa res per organitzar. Hi ha una forta voluntat de síntesi, que condiciona tots els moments. Intèrprets, vocabulari òptic, dialèctica del

Ruben Mamoulian

muntatge, tot és de mà de mestre. Quan l'heu vist diverses vegades, és quan us convenceu que no és possible eliminar ni una sola escena.

Podem afirmar que *Els carrers de la ciutat* ha estat el millor film de l'any. Tot seguit, per a tranquil·litzar-nos respecte el que pot haver-hi de dogmàtic en una afirmació així, apuntarem dos títols, dos films que són també de mà de mestre: *M*, de Fritz Lang, i *A nous la liberté*, de René Clair.

Reconeixem en *M* el millor dels films alemanys darrerament presentats i apuntem respecte d'ell quina bona intel·ligència del sonor i del parlat posseeix Fritz Lang. Remarca no inútil, si hom recorda com Fritz Lang, home de plàstica i de silenci, havia estat pejorativament un mestre consumat del cinema mut. Sembla com si el célebre director hagi trobat el so a peu pla, amb el que era la seva tècnica conceptual del cinema. Pot semb'ar ací que parlem d'una manera vaga, però no devem repetir el que vàrem escriure quan aquest film s'estrenà.

Quant a René Clair, prou reconeguda té la seva situació de gran mestre del cinema llatí per insistir. Amb *El milió* va dar-nos un film còmic amb moments que equivalen a les millors coses de Buster Keaton i de Chaplin. En *A nous la liberté*, profunditza la sàtira, esgrimeix la ironia amb una destresa incomparable i acaba d'afinar el seu *métier* d'una manera que cal considerar madura. Una original concepció del *découpage*, que demostra quina pluralitat d'estils pot avui ja comportar el cinema.

De *Tabú*, no direm que constituí una sorpresa per tal com molt esperàvem de Murnau. El que ara ens importa aquí és senyalar quina fita no és aquest film del cinema mut, entès d'una manera formal. El cinema mut sembla sofrir ara un eclipsi que amenaça prolongar-se definitivament. Murnau, que treballà com ningú per la seva autonomia, demostra per darrera vegada en la primera meitat del seu film, sobre les illes de les mars del Sud, com una simple i pura continuïtat d'imatges mogudes pot aconseguir una categoria estètica ben definida.

En el capítol dels documentals, la temporada d'enguany ens na ofert una obra aparentment modesta, però encisadora i pel nostre gust perfectament satisfactòria. Parlem de *Rango*, incomparablement més reeixit que *Trader Horn*.

Hem parlat de dos films europeus i no voldríem acabar sense remarcar com el cinema parlat sembla afavorir la producció llatina i germànica. El que pels americans pot ésser un trencacolls degut a la manca en què es troben d'un bon bagatge literari, pels europeus pot ésser una bona provisió d'idees que permetin infiltrar a la seva producció una nova vitalitat. *Marius* i *Jean de la Lune* són dos títols que vénen a la ploma en parlar d'això.

Creiem que sense amoïnar-nos gaire podem trobar encara uns quants títols més de films estimables. Aquests i les reflexions que tot el que acabem de veure ens suggereixen ho deixarem per al número vinent.

J. PALAU

CINAES
TEMPORADA DE REPRESES
Saló Catalunya
LA LEY DEL HAREM
per JOSÉ MOGICA i MARIA ALBA
i
Del mismo barro
per JUAN TORENA i MONA MARIS
Dues produccions FOX en castellà
Capitol Cinema
El cuerpo del delito
en castellà, per RAMÓN PEREDA i ANDRÉS DE SEGUROLA
i
Un caballero de Paris
per ADOLPHE MENJOU
Produccions PARAMOUNT
DEL 7 AL 8 DEL CORRENT

PANORAMA

Represes

Cada estiu, a l'hora de les represes hom aprofita per a veure una sèrie de films que no pogué conèixer durant la temporada oficial; de vegades, la represa serveix perquè l'espectador torni a trobar una delectança en un film que li deixà un record agradable.

Podria escriure's un tractat d'estètica sobre les represes, quan ho són realment per a l'home que s'asseu a la butaca. Detalls desapercebuts impressionen ara vivament la retina. Pot afirmar-se que no veiem mai un film exactament igual dues vegades. A estones, fins i tot una escena que ens colpí i que féu la nostra delícia se'ns apareix com un moment vulgar i poca-solta. I en general, quan no hi ha sorpreses d'aquesta mena, el plaer d'anar resseguint una per una les sensacions rebudes en la primera visió de l'espectacle...

Però...

Però aquest *plaer de la represa* no té prou elasticitat. En l'esperit de tots nosaltres hi ha la nostàlgia del film que no hem vist, o la nostàlgia del film que no hem pogut tornar a veure. I això passa perquè les represes estan organitzades d'una manera poc intel·ligent i poc completa.

En general aquestes represes es limiten a donar alguns dels films de la temporada que acaba de finir. Quin criteri presideix la selecció d'aquests films? Cap criteri, si ens refiem de les aparències. No hi ha norma fixa, i l'espectador no pot saber mai si ha de refiar-se de reveure el film que li interessa.

A més a més, caldria estudiar la manera de donar, periòdicament, represes d'altres temporades; represes organitzades seriosament i d'acord amb un pla general que permetés l'espectador fer-se càrrec de l'evolució general d'aquesta art.

Una cinemateca a França

El tema de la creació de cinemateques se'ns apareix cada dia amb una més viva urgència. Cada any desapareixen films destruïts en acabar la data d'explotació, fiada per la casa distribuïdora. Films que marquen època en l'evolució del cinema, que representen un moment interessantíssim, desapareixen sense deixar rastre.

Sembla que és a França on aquesta necessitat pendrà ràpidament estat de fet. «Tots els productors — diu André Haguet — haurien de contribuir a formar-la. Les cases de distribució i producció subscriurien una cotització anual de 3,000 francs. A la cinemateca no serien classificats més que uns deu films francesos per any, triats per un jurat ja per la seva valor artística, o bé per la seva valor documental. Les cases distribuïdores posarien els negatius a la disposició del jurat, que en faria treure còpies. La conservació d'aquestes còpies quedaria assegurada per un servei tècnic, que en podria multiplicar el nombre. La cinemateca podria exigir un dret de consulta de documents per les cases i podria organitzar representacions públiques. Es evident que podrien establir-se intercanvis de servei, i canvis de films amb altres països. Quant a la definició de la nacionalitat d'una obra, hom podria basar-se sobre els principis corrents: coeficient de nacionalitats dels *metteurs*, productors, *studios*, etc.»

L'art de caminar

Una dama, espectadora illustre, remarca que els artistes europeus no saben moure's amb la flexibilitat i la gràcia amb què es mouen els americans. «Què els dóna — pregunta — una finor tan gran per a la marxa?» La cultura física, l'esport? Probablement! Mireu la bella actitud de les actrius americanes. Com saben moure's! Els nostres artistes? Els homes tenen, encara, una certa facilitat per a semblar desimbolts, lliures en els seus moviments. Les dones — fixeu-vos-hi — gairebé no han après a caminar, a captenir-se: tenen sovint un gest mecànic, no saben on posar les mans, com aquelles cançonetistes que fan sempre el mateix gest. Cal apendre tot això. Es essencialíssim!

Els films de dibuixos

En temps del cinema mut, calien vint-i-cinc dibuixants per a produir cada setmana una pel·lícula de dibuixos animats. Ara, amb la complicació de la música i dels efectes sonors, la mateixa producció, per tal d'ésser realitzada en el mateix temps, necessita quatre vegades més de personal.

Cal saber que els films passen davant l'aparell de projecció a la velocitat de vint-i-quatre «quadros» per segon, i que una pel·lícula de dibuixos consta, per terme mitjà, de dotze mil «quadros», és a dir, de dotze mil dibuixos diferents, cada un dels quals ha passat per cinc operacions: traçat amb llapis, traçat amb ploma i opacitats grisa, blanca i negra. Això explica que es requereixin tants dibuixants per assegurar una producció una mica nombrosa. Dels dibuixants ocupats en aquesta tasca, una tercera part són «animadors»; les dues terceres parts restants, «calcadors» i «campidors».

El *scenario* d'un film sonor de dibuixos animats no és mai obra d'un sol, sinó de la col·laboració dels «animadors» i dels músics, car tota la gràcia d'aquesta mena de films s'escau en la coincidència de la música i del moviment.

Entre els films de dibuixos anunciats per a la temporada vinent, la RKO n'anuncia vint-i-sis trets de les faules d'Isop. Aquests vint-i-sis films, que exigiran un any de treball a cinquanta dibuixants, podrien passar per la pantalla en poc més de tres hores i un quart. Però no es digui que no val la pena tant de treball per un resultat tan curt. En conjunt, els films de dibuixos són fet i fet el millor del cinema sonor.

ART DE MULTITUDS

Aspectes socials del cinema

El caràcter sintètic de l'espectacle cinematogràfic ha estat senyalat diverses vegades. Tanmateix una cosa és senyalar aquesta característica del cinema, que cada dia s'accentua més, i altra cosa és tractar de mesurar-ne les conseqüències. El tema presenta una multitud de facetes i no serem nosaltres els que ens vanagloriarem d'haver-ne fet la volta completa. Tot el contrari, és més aviat a correcuita que avui volem senyalar alguns aspectes socials d'aquest valor de síntesi que ostenta el cinema.

Considerem d'una banda com la complexitat creixent de la nostra vida social, l'augment progressiu de les nostres necessitats psicològiques, obliga com a conseqüència a cercar el mitjà de simplificar la manera de satisfer aquelles necessitats. Així, per exemple, l'auto, l'aeroplà, vénen a abastar aquell radi cada vegada més ample en el qual es desenvolupa la nostra acció. I així mateix el cinema, en presentar-se com un espectacle sintètic, sembla resoldre abans que tot un problema d'ordre pràctic que el ritme accelerat de la nostra vida ha vingut a aguditzar. Retrobar en un mateix local el que abans calia cercar en distints espectacles, heus ací el que el cinema sembla pretendre avui. Un espectacle màxim aconseguit amb el mínim esforç.

Avui que el temps ens ha esdevingut tan valuós, la solució que avança el cinema obté l'èxit que mereix.

Es veritat que avui encara la síntesi és ben precària i el cinema ens interessa d'una manera preponderant com a art d'imatges. Són els ulls els que en reben la màxima delectació, però per poc que s'afermin i es prolonguin algunes de les tendències sanes, que avui sens dubte animen el cinema sonor i parlat, tot fa preveure que el cinema podrà donar demà una satisfacció més completa a la nostra consciència artística en la seva màxima totalitat.

Podrem retrobar en el film, al costat de la delectació que procura la percepció de les belles formes animades per moviments graciosos, el gust inexpressable de compendre un diàleg veritable i literari ensems, que, sense paralitzar la nostra imaginació, satisfaci la nostra intel·ligència i també el plaer d'escoltar una bona música, de copsar amb l'oïda aquella sèrie de sorolls del món que no semblen pas incompatibles amb l'emoció poètica.

Naturalment que l'*élite* no quedarà mai assossegada en aquest punt i no podrà prescindir de les arts que, separades, realitzen millor llur destí total; però nosaltres pensem ara en les multituds i en l'*élite* en tant que per moments esdevé també multitud, ja que és a les multituds que el cinema s'adreça.

I una deu d'informacions ho és d'una manera fabulosa. Es com el gresol on vénen a convergir les dominants sentimentals de l'època. Més que amb el teatre o amb la novella, l'espectador del cinema adquireix una llarga informació sobre els aspectes i valors de la vida social. Es a dir, que el cinema no sols ve a satisfer una necessitat espectacular, sinó que a la vegada també ofereix una satisfacció a aquella necessitat en què tothom avui es troba de documentar-se sobre la vida en el sentit més superficial del mot, per la importància creixent d'aquesta visió de superfície en el nostre viure d'avui. Hi ha una tècnica d'acomodació social que el cinema ajuda a adquirir.

Vestits, decoració domèstica, preceptes d'educació social, tàctica amorosa, prototipus de bellesa, actituds que per llur gràcia poden assegurar un èxit social, el cinema és avui com un manual al qual van a cercar les multituds una sèrie de receptes amb l'obscura confiança d'educar-se i d'adaptar-se als altres. I com que quan parlem de cinema aquí, ens referim a la tònica dominant dels films, és sense dificultats que concedim que el cinema es desinteressa dels grans problemes de cultura i d'espiritualitat; però és el cas que aquests no interessen tampoc a les multituds, a les quals, com hem dit, va adreçat el cinema. El que imparcialment vulgui compendre d'un punt de vista sociològic el cinema, no pot oblidar aquest fet: els films es fan amb la preocupació d'interessar amb ells el major nombre possible de persones. I també un altre punt. Quan l'individu que posseeix una cultura pròpia, que no és doncs de la multitud, entra al cinema per a enfrontar-se amb un film corrent, sembla automàticament com relligat a la multitud, sembla perdre la seva distinció, per a confraternitzar amb la massa i obeir a llurs reflexos sentimentals.

Sintètic ho és també el cinema per l'extensió dels seus dominis. Des del film astronòmic al film de bactèries. Per la varietat dels espectacles que pot brindar-nos. El mateix ens ofereix una documentació de geografia humana, que una lliçó d'obstetrícia. Però aquest és ja un altre aspecte, més pedagògic que pròpiament social. I, per tornar a aquesta darrera visió, i també per acabar, constatem com el pes social del cinema augmenta de dia en dia, de tal manera que aquell que avui s'entesta a desconèixer el cinema ha de quedar com un inadaptat al medi, tant els intercanvis entre aquest i el cinema són avui incessants i penetrants.

JOSEP PALAU

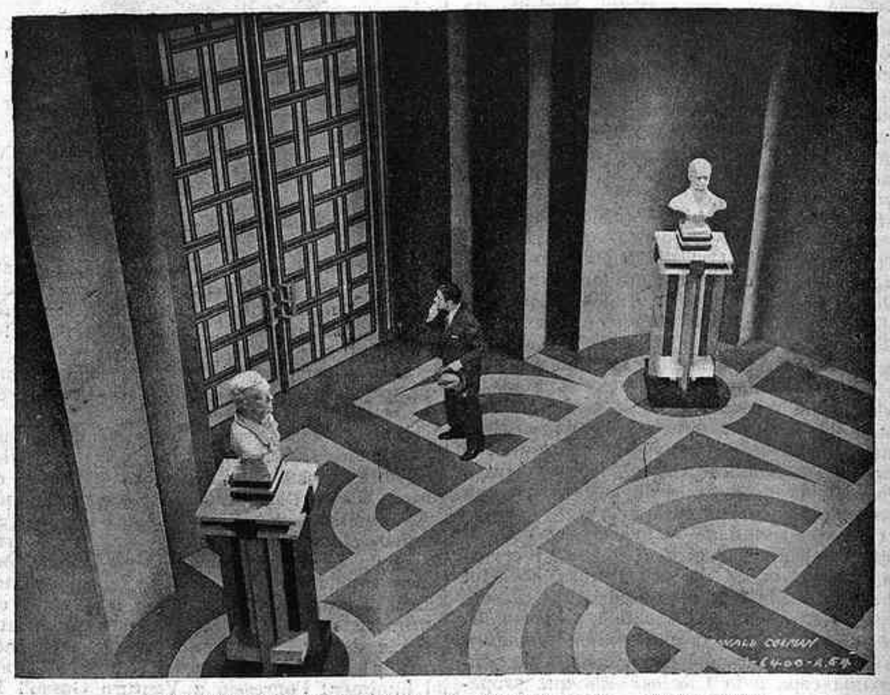

Del film tret de la novella de Sinclair Lewis, «Arrowsmith»

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Sessions contínues:
Tarda, de 4 a 8 i mitja i nit, de 10 a 12
Butaca, una pesseta
Noticiari - Reportatge - Documental
ORFEBRES ESPANYOLS (Documental)
Exit de la Catifa Màgica Fox
ZANZIBAR
Equip sonor R. C. A. Photophone

FEMINA
Tots els dies un doble programa molt interessant
David el apocado
per NOAH BEERY i RICHARD CROMWELL
i
Piratas del Aire
per LLOYD HUGUES i MARCELINE DAY
PRODUCCIONS COLUMBIA
distribuïdes pels Artistes Associats

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

La dansa, art autònom

La dansa ha conegut moltes èpoques d'esclavatge. Els confusionistes s'han entestat sempre a imposar-li la tutela d'altres arts. Quan s'escrigui la història de la dansa, caldrà no oblidar dos noms que són el símbol més perfecte d'aquesta confusió. Els noms de dos homes tan genials com perillosos: Salvatore Vigano i Fokine.

A les acaballes del segle XVIII, la dansa teatral francesa era famosa a tot el món. El ballet francès triomfava a tot arreu. Els dansarins de l'Acadèmia reial de Música, Sallé, Allard, la Guimard, Gardel o Vestris, eren universalment admirats per la seva virtuositat. La seva habilitat preciosista, però, havia de convertir-se aviat en un mecanisme tècnic desposseït de tota espiritualitat. Noverre, el gran reformador, volgué oposar un dic de contenció als excessos d'aquestes filigranes deshumanitzades. I va recordar als ballarins que els seus moviments no havien d'ésser tan sols plàstics, sinó també expressius. Dauberval, dansarí i mestre de ballets, va voler posar en pràctica les teories de Noverre. I la dansa va començar a trontollar sota el pes de la tutela del caràcter. «La pantomima expressa amb rapidesa els moviments de l'ànima, és el llenguatge de tots els pobles i de tots els temps», deia Dauberval. Ho cita Blasis en el seu famós *Tractat*. Però aviat un renovador genial havia d'accentuar fins a l'exageració aquestes paraules. El napolità Salvatore Vigano, deixeble de Dauberval, arrossegat pel desig d'expressionisme psicològic, convertí la dansa en veritable pantomima. El moviment fi en si era reduït a mitjà per a expressar els sentiments. El seu debut a Milà, en 1804, amb *Coriolan*, tingué tota la violència d'un acte revolucionari.

Maria Medina Vigano

Però 1830 inicia la reacció. L'autonomia de la dansa torna a reclamar els seus drets. Els Taglioni inauguren a França un gènere que era la primera pedra del famós ballet clàssic del segle XIX. Com ha dit algú, en el clos de la dansa, el romanticisme fou sobretot un classicisme exaltat, el somni d'un geòmetra. Però el segle XX ens havia de fer assistir al retorn dels bàrbars. París 1909. *Danses del príncep Igor*. Els ballets russos llancen Fokine. A començaments d'aquest segle, Fokine té la mateixa significació que tenia Vigano a començaments del segle passat. Com el marit de Maria Medina, el coreògraf de *L'espectre de la rosa* i de *Petruixka* volia que cada moviment fos determinat, no per les necessitats de la successió ordenada de passos en vistes a l'harmonia d'un tot, sinó per l'expressió d'uns sentiments. Per a Fokine, la dansa no era res més que pantomima en música.

En fi... es tracta de l'eterna baralla entre classicisme i romanticisme, construcció i expressió. Ara que el ballet clàssic del segle passat tenia raó. Es evident. Subordinar un art a un altre no pot conduir més que a confusionismes perillosos. Cal exigir l'autonomia de totes les arts. Cada art té unes lleis específiques. I hi ha unes lleis de la dansa que no són les de la pintura, ni les de la música, ni les de la psicologia. La dansa és una bellesa plàstica i dinàmica en si, alliberada de tota imposició aliena a les seves lleis pròpies. La dansa és una lògica del cos en moviment, és moviment fi en si, que no s'ha de preocupar d'altra cosa que de realitzar en el temps i en l'espai les possibilitats del cos humà. Concepció autonòmica que es veu avui seriosament atacada per un adversari no tan franc com Vigano o Fokine, però tant o més perillós i més subtil. El *dalcrozisme*, que pretén que l'estructura de la dansa ha d'ésser determinada per l'estructura de la partició musical. Subordinació absoluta de la dansa a la música. Error greu. Això equival a reduir la dansa a la categoria d'art aplicat.

En realitat, és la música de dansa que cal relegar a la categoria d'art aplicat. No fa gaire, llegíem, gairebé alhora, les declaracions oposades de dues ballarines que vénen ara com l'anell al dit. Lysana, dansarina francesa deixeble de Diaghilew, que intervé activament en l'actual revista del Casino de París, *Sex Appeal Paris 32*, deia: «La dansa no és un art independent com la pintura o l'escultura, és l'expressió visible del ritme i del sentiment d'una música.» Paraules que porten gravada la marca de l'esclau, i que demostren la influència nefasta del *dalcrozisme*. Per contra, Antònia Mercè, l'Argentina, deia fa poc a un periodista madrileny: «De vegades, sento la necessitat de traduir uns sentiments que bullen dintre meu, i l'expressió plàstica dels quals percebo clarament. Aleshores cerco la música apropiada. Es a dir, que el ball no és conseqüència d'una música, sinó tot el contrari.» L'Argentina té raó. Ella sap el que vol dir autonomia de la dansa. I l'Escudero encara va més enllà. Ens ho deia no fa gaire: «Jo no segueixo el guitarrista, sinó que l'obligo a seguir-me a mi, li exigeixo que segueixi les meves improvisacions.»

SEBASTIÀ GASCH

Villaespesa, poeta moresc

Fa unes quantes setmanes que les revistes gràfiques madrilenyes, amb una assiduïtat porfidiosa, ens serveixen racions abundants de prosa referent al poeta Villaespesa.

Per ara ja ens han explicat minuciosament les seves *andanzas* per Madrid i per l'Amèrica del Sud; la seva afició als *quedives*, a quedar-se ajegut hores i hores, àdhuc dies i dies, damunt d'una otomana, i el robatori dels originals d'una impremta de manuscrits seus que es convertiren en arribar a Espanya en uns modestos retalls de diaris.

Villaespesa, a través d'aquesta literatura estereotipada que utilitzen les revistes de Madrid i que apliquen a tota mena de temes; literatura que sempre és la mateixa i que mai no és bona, queda retratat com a un poeta genial. L'autor d'*El Alkázar de las Perlas* i d'*Aben Humeya* pot estar ben content de la rebuda que hom li ha fet; de l'encens i la mirra esmerçats a elogiar-lo. Si el fet de fumar egipcis, de menar una vida transhumant plena d'alts i baixos, constituís una patent de genialitat, molts hi firmarien.

Tanmateix, els periodistes gràfics de Madrid senten flaca pels adjectius. El cor se'ls en va darrera dels qualificatius detonants. Es moren per poder aplicar al primer que es presenta, com qui diu, l'etiqueta de *poeta genial*, o de *ruiseñor de la poesía*, que encara és més oriental, o d'*ilustre dramaturgo*, ec.

Villaespesa és un poeta de la corda de Salvador Rueda, el qual al seu temps també fou genial, fou ilustre i fou de tot. Avui, ningú no se'n recorda. Villaespesa ha escrit tones de versos brillants — com els escriví, en la seva hora, el poeta Rueda — que són més bons o més dolents, però que no passen d'ésser versos brillants, enlluernadors, fets únicament del que en termes de teatre hom anomena *latiguillos*, però, tanmateix, mancats de tota mena de lluquet poètic. Versos que passen davant vostre com una mena de cavalcada de paraules que sonen bé a l'orella, i el soroll de les quals atordeix, però que no arriben a emocionar-nos, a fer vibrar la nostra sensibilitat.

Villaespesa és una continuació dels Rueda i d'altres ungits — a Castella hi ha tota una tradició de versaires enlluernadors —, i essent així, també amb ell es perpetuen els elogis estereotipats que hom ha anat aplicant indistintament als seus antecessors. Però Villaespesa té un avantatge damunt d'aquells. Es *moresc*. I com que, gràcies a Déu, a Espanya s'ha fet molta literatura baldera i fantàstica a propòsit de l'Alhambra de Granada i altres coses i fets importants que hom ha considerat com a purs passatemps històrics, aptes únicament per a la filigrana literària, vetaci que aquesta condició li dóna un doble valor; el de poeta que encarna les melangies morunes i la gràcia de la poesia espanyola alhora.

Ni tant, ni tan lluny, però. Jo em temo que molts dels seus panegiristes són uns senyors que coneixen la poesia de Villaespesa per referències de penya de cafè madrileny.

Pérez de Ayala, en una de les seves agudes crítiques teatrals, qualificava el teatre poètic de Villaespesa de *teatre humorístic*. Jo em permeto estendre el qualificatiu a tota la seva obra poètica, pel que s'allunya de la poesia autèntica i pel que té de verbalista.

En aquest sentit sí que cal confessar que la seva obra resulta monumental, com afirmen generosament la major part dels seus panegiristes. Si la poesia consistís, fet i fet, a posseir una habilitat remarcable per a fer consonar les paraules, en fer passades de rossinyol, prescindint de l'emoció, o de la bellesa, Villaespesa, com Rueda i com molts d'altres, seria una gran poeta.

Però malauradament resulta que la poesia autèntica és emoció, és bellesa, és superació, i ens trobem amb què si algun d'aquests poetes vol expressar-la, s'ofega en mig d'una allau de versos inflats; si en algun moment arriba a copsar una minsa espurna poètica autèntica, aquesta no pot brillar amb la deguda claredat en mig d'aquella boira de verbalisme arravatat que l'envolta. En la poesia castellana, igualment que en molts altres aspectes de la seva espiritualitat racial, àdhuc en la política, la literatura sol ofegar el lluquet espiritual.

Les revistes gràfiques de Madrid viuen de paraules, de frases fetes i de tòpics. Amb el cas Villaespesa han tornat a relluir tots els que tenien amagatzemats i en desús. La seva tornada d'Amèrica els ha proporcionat una ocasió inapreciable per a desamagatzemar-los, per a treure'ls, una vegada més, la pols i les teranyines. I no cal dir que l'han aprofitada a cor què vols. Entorn de Villaespesa han teixit una corona molsuda de genialitat, que és la milionèsima corona que teixeixen, el mateix entorn d'un poeta, que d'una cupletista, que d'una *vedette* de *revue* ensopida, que d'un compositor baladrer, que d'un empresari fatxendós. Mentrestant, els valors i els problemes autèntics queden relegats a segon terme, si no ofegats, arreconats per aquesta exuberància literària o verbal característica del país.

JAUME PASSARELL

D'Eurípides a Lenormand

Retornar al teatre el sentiment tràgic dels antics és la tasca en la qual esgota les seves forces aquest gran i singular, i de vegades mancat, escriptor francès, H. R. Lenormand. Es en la vida moderna, en els avencs i en les regions més pútrides d'aquesta vida, on Lenormand recerca els temes per a vivificar la tragèdia. En el subconscient i el somni — cosa que l'ha emparentat amb el freudisme i que l'ha fet que en fos literàriament gairebé un precursor — ha trobat alguns dels seus temes més fascinadors. Però potser en cap altra tragèdia com la que ha estrenat i publicat darrerament — *Asie* — no podem compendre aquesta voluntat de reanimar el sentiment tràgic dels antics. Car, en suma, aquesta *Asie* no és sinó una transcripció moderna del mite de Medea, car als tràgics grecs i llatins, inspirador sobretot d'una de les més perfectes tragèdies d'Eurípides.

Lenormand

I és gairebé sorprenent la manera com Lenormand aprofita els elements del tràgic grec, com es val gairebé dels mateixos personatges i d'unes idèntiques situacions, per a dir, això sí, coses molt diferents. Ens trobem ací amb el concepte de la creació dels clàssics, el qual consisteix, més que a inventar, a millorar, o renovar, adoptant-ho a una nova sensibilitat, el que els altres han fet amb anterioritat. Així Lenormand aprofita els encerts d'Eurípides i tracta de corregir allò que la crítica tradicional ha assenyalat com a més feble en la seva tragèdia. Fa així que la seva Medea, és a dir la seva protagonista, sigui com la d'Eurípides, no una mediterrània, sinó una asiàtica, una bàrbara, d'ànima turmentada i ferotge, voltada d'un prestigi màgic i d'un passat alhora magnífic i esgarrifós. La fa també, com la d'Eurípides, astuta i felina, sàvia en totes les arts de l'engany i de la traïdoria. Sap seguir Eurípides encara que sigui de lluny, en aquesta lluita de sentiments — que és el que fa la grandesa de la Medea clàssica — entre l'amor maternal i la set irrefrenable de venjança. I troba realment moments d'un patètic profund que esborronen, i moments d'una tendresa encisera que un hom no hauria sospitat que sabés fer sensibles un autor avesat, com Lenormand, a explorar els meandres més tèrbols de les ànimes.

En canvi, on l'autor intenta esmenar Eurípides, és en la creació del marit de Medea, del qual ha estat tradicionalment assenyalada la manca de complexitat. N'ha volgut fer alguna cosa més que el cínic calculador que és el personatge d'Eurípides. Es un personatge que li esdevindrà també fatalment mancat de grandesa en el transcurs de l'obra, però la presentació del qual és d'una gran poesia, d'un gran efecte teatral. Hom sent com aquest personatge allarga i perpetua fins als nostres dies la violenta poesia dels cercadors del tusó d'or. La seva història, per dir-ho amb paraules d'un dels personatges de l'obra, sembla inversemblant de tan bella. Per fer-lo un aventurer molt mediterrani, l'autor l'ha fet fill d'un cors i d'una catalana: d'una catalana que aquest cors descobrí «en les altures de Barcelona, en un xallet ple de marbres, esbandit contínuament per l'oreig». Antic combatent que estima la guerra, les seves prodigioses aventures a l'Asia el fan capitost d'unes ferotges tribus guerreres i l'amor d'una princesa salvatge — que, igual que la Medea clàssica, traeix el seu pare i assassina el seu germà — l'enlaira al tron. La sort l'acompanya fins que un dia els déus antics, que dormien sota la pols dels temples, es desvetllen i el bandegen del país... Es aquesta la transcripció que Lenormand ens dóna del Jason de la tragèdia d'Eurípides. Es més simpàtic, però Lenormand esbulla així un dels grans ressorts de la tragèdia d'Eurípides, que consistia a centrar l'atenció i la simpatia mateixa en la protagonista.

Les línies generals de la tragèdia, però, subsistiran íntegres. Es aquest aventurer, al qual la princesa asiàtica ha enriquit, que se l'endurà amb els seus dos fills vers Europa; que s'enamorarà i es voldrà casar amb una europea; que per por a la venjança i a les arts de la princesa la voldrà. I és d'aquest aventurer, per venjar-se del qual que ella assassinarà els fills que hi ha tingut. L'esquema d'una tragèdia es confon exactament amb el de l'altra. Adhuc Lenormand li vol donar un desenllaç d'una beutat i grandesa parella a la d'Eurípides...

No sobtarà a ningú que Lenormand s'hagi apassionat d'aquest tema. Ha estat dit que en cap tragèdia com Medea la força omnipotent de la passió no impulsa l'ésser que n'és posseït a consumar conscientment la pròpia ruïna. I Lenormand fa consistir sovint la força tràgica dels seus personatges a ésser destruïts per les pròpies passions.

Després, l'exotisme de la protagonista li permet de remoure una pila de temes que l'apassionen: la influència del clima i de l'ambient; el misteri i els elements màgics que habiten els boscos i els llacs; el poder de les divinitats primitives. Li permet també de presentar els efectes psicològics i fins fisiològics de les barreges de races; d'assenyalar el perill inevitable que per a la mateixa Europa representa que desvetllem l'Orient dels seus somnis; que tot volent explotar-lo, li ensenyem l'ús dels nostres estres mecànics de treball i de guerra...

En suma, el que vol fer Lenormand en la seva tragèdia — i d'ací el sentit modern d'aquesta nova Medea — és alçar sinistrament la fantasma d'Asia contra Europa: d'aquesta Asia que ell encarna en aquesta princesa d'una beutat torbadora, germana de la Medea clàssica, violenta i astuta, voltada d'un prestigi màgic, magnificent i terrible.

DOMÈNEC GUANSE

VESTITS DE BANY
BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES
F. Vehils Vidal
32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7
VESTITS DE LLANA
BANY, A 6'75 PTES.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

ALS SUBSCRIPTORS I COMPRADORS DE MIRADOR

SUBSCRIPCIÓ DE VACANCES

Els subscriptors que vulgin rebre MIRADOR al lloc on estiuegin, no han de fer més que comunicar a aquesta Administració llur nova residència, on els serà adreçat el setmanari sense augment de preu.

Igualment comuniquem als compradors al número que el vulguin rebre en la seva residència d'estiu, que hem obert un servei de subscripcions de vacances, per un mínimum de 4 números, al preu corrent de 0'30 pessetes el número.

Administració de MIRADOR, Pelai, 62, 4.ª
Telèfon 15300

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 54. Telèfon 16386
BARCELONA

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 i 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

22 i 23 DE JULIOL
Rallye Automòbil
Barcelona — Ax-les-Thermes
i
Circuit de l'Ariège
Inscripcions (abans del 15 de juliol):
Automòbil Club de Catalunya
Passeig de Gràcia, 25. - BARCELONA

Prats
BARRETER - Fivaller, 29
(Durant JULIOL - AGOST tancarà de 1 i mitja a 3 i mitja)

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.
Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 5'50 ptes. flaseó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA.—Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebrea gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties.

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

"Mirador" pregunta als escriptors

1. Quin fou el primer símptoma de la vostra vocació literària?
2. Us fou difícil d'encarrilar aquesta vocació?

Allò que nosaltres fem per obra i gràcia d'una vocació ha tingut el seu origen en un moment de la vida nostra, que de vegades ve fixat per una anècdota trivial.

Com va desvetllar-se en la consciència de cada escriptor la seguretat que el seu camí era marcat vers la literatura?

MIRADOR, *en fer aquesta pregunta als nostres escriptors, pretén, ultra la curiositat habitual en tota enquesta, posar en evidència algunes dades que poden servir per al panorama crític de cada escriptor.*

C. A. Jordana

El primer símptoma de la meva vocació literària deu ésser perdut en les boires de la meva infantesa més tendra. El primer record una mica clar de la meva activitat literària és el de la representació de la meva comèdia *Pepet, el calavera*. Recordo perfectament que hi havia una llarga escena en què un pare i una mare es planyien de la conducta d'un fill disbauxat. A la fi apareixia el protagonista, d'allò més penedit i engrescat. «Pare, mare, ja sóc aquí!» «Qui?» «Jo mateix: En Pepet, el calavera!» Quan vaig escriure aquesta comèdia tenia nou anys. D'aleshores fins que vaig començar a fer professionalment d'escriptor amb la publicació del meu primer llibre, *Quatre venjances*, vaig escriure bastant, esquinça: una pila i llegir amb profusió i entusiasme; de les quals coses no em congratularé mai prou, perquè els dec de poder fer ara amb un cert decòrum la meva obligació d'escriure molt, que no em deixa esquinçar res i em permet de llegir només a estones.

Les dificultats que he trobat en l'acompliment d'aquest meu destí d'escriptor han estat totes d'ordre interior. Un afecte pronunciat a les matemàtiques, que encara em dura, em va fer creure (no sé per què) que podria arribar a ésser un bon enginyer. Quan vaig adonar-me del meu error, ja no era a temps d'escapar-me d'obtenir el títol. I amb la possessió del títol, unes pretensions verament desproporcionades em van fer creure que podria dedicar-me alhora a l'enginyeria i a la literatura. Això em feia perdre temps, però no em podia impedir que acumulés experiència. De manera que, fet i fet, una vegada rectificat l'error, ni d'aquest puc queixar-me.

Manuel de Montoliu

Jo no sé si era vocació literària el que vaig sentir quan tenia dotze anys i cursava la retòrica de la *Ratio Studiorum* en el col·legi de jesuïtes de Manresa. L'únic que sé és que Homer, Horaci i Virgili, Luis de León i Garcilaso, explicats pel meu bon mestre d'humanitats i excellent hellenista P. La Palma, em van obrir un món d'encís en el qual es submergí voluptuosament la meva ànima infantil. Llavors vaig començar a fer els meus primers versos castellans, a assajar la composició d'hexàmetres llatins, i a trobar gust en l'anàlisi de l'estructura dels discursos de Ciceró o de les odes d'Horaci. Els anys de filosofia i ciències dels darrers anys del meu batxillerat no em van fer perdre gens la meva ja decidida inclinació per la literatura, tal·ment que, sortit ja del col·legi, i arribada l'hora crítica, tan anguniosa per a molts adolescents, d'elegir carrera, vaig contestar sense vacil·lació a la ritual pregunta del meu pare: Filosofia i Lletres. No em vaig oblidar en aquell moment que el meu bon mestre de retòrica m'havia assegurat que jo tenia vocació literària.

Del temps d'estudiant a la Facultat de Filosofia i Lletres de Barcelona daten les meves primeres poesies castellanes que vaig guardar inèdites i un epistolari de pretensiós to literari, sostingut amb un estimat company de col·legi. Les lectures que van esperonar la meva vocació foren principalment de poesia romàntica: Bécquer i el Duc de Rivas entre els autors espanyols, i Shakespeare, Dant i Goethe entre els estrangers. Dels moderns, Verlaine era el meu poeta preferit. Recordaré sempre la impressió fulminant que em produí particularment *Werther*. Encara conservo l'exemplar rebregat i trossejat de la traducció francesa que passava de mà en mà en les classes universitàries d'ampliació de Dret entre dos o tres companys que engolírem àvidament dues o tres vegades consecutives les pàgines que ens conten els sofriments de l'amant de Carlota. També recordo la commoció espiritual que em van causar les tragèdies de Shakespeare, llegides als claustres de Poblet on la meva família anava a estiuejar. Tot aquest fèrvid despertar de la meva vocació literària va manifestar-se en un ambient saturat d'efluvis musicals. En la comunitat que formàvem jo i els meus germans hi havia un culte verament religiós per la música: Bach i Beethoven, Schubert i Schumann, Chopin i Wagner eren objecte en la nostra germandat d'una ardent adoració.

Educat en castellà en el col·legi i en la llar familiar, juntament amb els meus germans decidírem fer la conversió al catalanisme. Vaig deixar resoludament el castellà en les meves composicions poètiques i vaig començar a escriure en català després d'assídues lectures de les obres de Verdaguer i de Costa i Llobera. La meva primera poesia catalana fou publicada a la revista *Catalònia*. El primer treball important, que vaig fer de molt jovenet, fou la traducció catalana de la *Vita Nuova* de Dant que fou publicada a la Biblioteca de *L'Avenç*. Aquesta traducció fou efecte d'unes íntimes vetllades dantesques que celebràvem alguns amics (Francesc Galí, Joan Llongueras hi eren constants) en aquell meravellós taller del pintor Alexandre de Riquer que donava a l'absis de la Catedral. Llegíem els cants de la *Divina Comèdia* davant l'espectacle fantàstic de l'absis il·luminat pel clar de lluna i nodríem la nostra fervor dantesca fullejant les il·lustracions de Dante Gabriel Rosetti.

No m'hauria pas estès tant en la relació dels meus primers passos en les lletres, si el qüestionari al qual responc no contingués la segona pregunta. Jo sentia forta i categòrica dintre de mi la vocació literària, però fou ben laboriós el procés de la seva definitiva orientació. Emportat per aquella noble emulació que despertaven en mi els meus més cars poetes, em vaig creure a la primeria amb una forta vocació poètica; i sempre recordaré el vot de fidelitat eterna a la poesia que vaig fer interiorment el dia en què la dura necessitat de la vida em va llençar al treball d'una oficina comercial. Quant temps em va costar descobrir la meva equivocació? No ho sé, però foren alguns anys. La col·laboració que em van oferir a *El Poble Català*, on setmanalment havia de comentar les produccions de la literatura catalana, acabà per revelar-me la meva vocació de crític. Un cop convençut que era aquesta, i no la de la poesia, l'orientació adequada a la meva vertadera vocació literària, vaig renunciar per sempre a escriure versos — més ben dit, a publicar-ne — i vaig adreçar tots els meus esforços a completar la meva cultura literària per tal de donar un fonament tan vast i sòlid com fos possible a la meva tasca de crític, de la qual mai no he volgut sortir. Amb aquesta finalitat vaig pendre part a les oposicions organitzades per la nostra Diputació per enviar tres pensionats a Alemanya per estudiar filologia romànica. I puc dir que sols al cap de tres anys d'intensos estudis en aquell país, vaig començar a sentir assentada en fonaments ferms la meva vocació crítica. Tenia trenta tres anys. Ara quan recordo els meus dos llibres de versos jovenívols, tan justament oblidats, sento dintre meu el rubor i la confusió del pecador contrit. Diuen, però, que pecats de joventut són fàcilment perdonats.

VARIETATS

Escriptors esportius

Una revista il·lustrada publica una fotografia de Tristan Bernard, president de l'Associació d'Escriptors Esportius, inaugurant una festa en un *field* parisenc. Certament se'ns fa una mica difícil imaginar-nos Tristan Bernard — barbut i panxut — intentant un *sprint*. Però el fet és que Tristan Bernard ha dirigit un velòdrom, ha arbitrat combats de boxa, i això no pas recentment, sinó molts anys enrera, quan l'esport encara no tenia prestigi literari.

Moltes actituds filoesportives de literats, ara, tenen més de posició espiritual que de conreu pràctic de l'esport. Recordem que fa uns anys es discutia això mateix a casa nostra. Sebastià Gasch — obès i pacífic — feia el seu crit de batalla en pro de l'esport, fins que un escriptor que no havia actuat en cap sentit el desafià a una carrera de cent metres. Era l'agilíssim Carles Soldevila.

Naturalment, no es tracta d'una cosa material. L'esport és una cosa que cal acceptar — prèviament — com un fet que ressona dintre de l'esperit. Per això remarquem aquesta informació de la revista francesa on veiem l'autor d'un poema llençat en un *plongeon* perfecte i un publicista famós en uns cents metres frenètics.

Un monument a Heine

Dusseldorf, ciutat natal de Heine, s'ha decidit per fi a honorar la seva memòria. No ho ha fet sense vacil·lació ni resistència.

Fins ara, Heine només tenia el seu bust en un cafè i un altre en la biblioteca que porta el seu nom, fundada pels amics del poeta. Però res de consagració pública.

De feia temps, s'havien recollit donatius internacionals per al monument de Heine a Dusseldorf, però el capital aplegat desaparegué quan la inflació. El tribunal de Dusseldorf refusà d'intervenir allegant que els diners eren destinats a un fi immoral!

Un banquer de Brusselles, gran admirador del poeta, volgué fer donatiu a Dusseldorf d'un relleu de l'escultor Franz Kugler, representant Heine jove, per ésser posat a la casa natal. Els habitants de Dusseldorf no es decidiren a posar-lo fins que el donador va tenir la idea enginyosa d'afegir-hi una frase de Heine afalagadora per a la ciutat.

Després de la guerra es remogué seriosament la qüestió del monument. Però Heine havia dit tant de mal dels alemanys... Per fi s'arribà a una transacció: els amics i admiradors de Heine tindrien el monument, a condició que se n'erigís un altre a un tal Schlageter, afusellat pels francesos per temptatives de sabotatge al Ruhr. Aquest darrer monument ja fa un any que és erigit. Gràcies a aquest furiós nacionalista, Heine tindrà un monument, obra de l'escultor berlinès Georg Kolbe, a la seva ciutat natal.

Llibertat

Però, què hi diran els hitlerians, als quals un jueu com Heine deu fer un fàstic insuperable?

Ara mateix, Fritz von Unruh, l'autor de Verdun, s'ha vist prohibida la representació d'una obra teatral que havia d'estrenar a Francfort, titulada *Zero*.

El seu tema no era pas polític. Es tracta, senzillament, d'un quadre de costums contemporanis que té per marc Monte-Carlo.

Però Unruh havia fet propaganda antihitleriana en la darrera campanya presidencial.

EL NOSTRE CENTENARI ROMANTIC

Crida a commemorar-lo

I

Caldrà que comencem a posar-nos d'acord sobre la necessitat de commemorar entre nosaltres els signes generals — i els particularíssims — del Romanticisme a casa nostra. Per bé que l'hora política abassegui mirades i atencions, tot fa desitjar que, sense desatendre el plet capital que es debat aquests dies, tots els que tenen el deure sabran girar els ulls, el moment que calgui, vers aquesta commemoració. Cal, però, que aquest aniversari no sigui celebrat d'una manera purament periodística. Els articulistes que ja esmolen la ploma per a cantar l'any centèsim de l'*Oda a la Pàtria* d'Aribau, hauran de fer costat a feina de major permanència i gravetat. Potser la publicació d'una *Miscel·lània* de treballs erudits i crítics, il·limitada quant a magnitud i intenció, podria fer-nos de taula de balanç en aquest centenari.

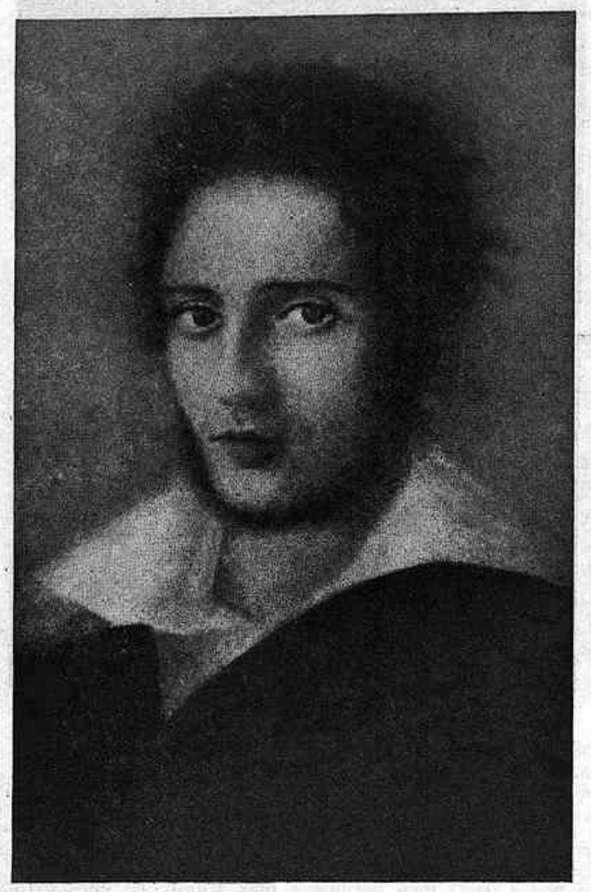

Cabanyes, per Sinibald de Mas

Centenari que té per a nosaltres una viva complexitat. En apropar-se la data de 1833 sentim la transcendència d'aquest número projectada en tres direccions: *a*) com a data que marca el primer pas dins la nostra Renaixença; *b*) com a iniciació del cicle de poetes romàntics catalans; i *c*) com a primera data integradora del Romanticisme a tota la Península.

Notem lleugerament aquests tres punts acabats d'apuntar, abans de comentar-los per separat.

El primer aspecte d'aquest 1833 que cal commemorar d'una manera digna és el que fa referència al centenari de les lletres catalanes renascudes. Sobre la importància d'aquest fet; sobre l'oportunitat — ara — de la seva remarca, no cal ni parlar-ne. I bé: fora de les activitats que regeix Josep Maria Lòpez-Picó, no sabem que es prepari res per a aquesta data. (No parlo, torno a dir, dels articles de periòdic; ni dels discursos acadèmics; ni dels banquets oficials; ni de les festes ateneístiques; ni de tota la feina urgida i elemental que haurà de suportar-se aleshores.) En canvi: remarco en la figura de Josep Maria Lòpez-Picó, al marge de la seva obra poètica, un gest — persistent — de capità responsable, de vigilant de destins que sent inquietuds de tothora transformades en acció. I repeteixo la meva mirada desolada.

El segon aspecte ens dóna també panorames desèrtics. No té, segurament, la urgència del primer. Però té, del primer, la inicial embranzida. El segle de literatura catalana que va a acomplir-se és riquíssim de suggerències. El ressò que en ella han tingut el romanticisme, el naturalisme, el parnassianisme, el simbolisme, el futurisme i el sobrerealisme, poden ésser apreciats, ara, totalment. I és una feina que cal fer, perquè la tenim molt incompletament realitzada.

Incompleta en el temari i en l'aprofundiment del coneixement. Cal que abasti tots els sectors del pensament català, àdhuc els que no s'expressaren en la nostra llengua. Qui gosaria eliminar d'una revisió secular del nostre pensament filosòfic Balmes o Llorens i Barba? Qui podria prescindir de la delicada i impresssionant figura de Manuel de Cabanyes?

Queda el tercer aspecte per a revisar en aquest comentari general: 1833 com a primera data integradora del Romanticisme a Catalunya. Es ben sabut que Catalunya ha exercit molt de temps, davant la Península, un paper de torre vigilant d'observació del panorama europeu. Per Catalunya han entrat gairebé totes les modes literàries que hem anomenat en ocupar-nos del segon aspecte plantejat en aquest comentari.

Cal conèixer l'hora brillant de les editorials nostres en aquest aspecte. Les valors vuitcentistes de la literatura europea entren a l'intellecte espanyol amb peu d'impremta barceloní. Això tot al llarg del segle XIX, mentre la major part de les obres literàries estrangeres són traduïdes al castellà. Després ve l'obra de *La Renaixensa*. Els contactes de Zola i Narcís Oller. Els volums miraculosos de *L'Avenç* que són com una processó de banderes d'internacionalitat. La curiositat viva de Xènius que fa del *Glossari* essencialment això: una torre de vigilància d'Europa, un avenç quotidià del nostre rellotge intellectual. I després les primeres traduccions d'En Folguera: Apollinaire, Max Jacob, continuant aquest brillant paper d'introducció de cultures superiors. Aquest paper — que potser avui hem abandonat una mica — ens ha donat també la glòria i la responsabilitat de la introducció del Romanticisme.

Efectivament, el millor coneixedor dels orígens del romanticisme espanyol, el professor Allison Peers, constata des dels seus primers treballs l'origen litoral del Romanticisme: Barcelona, València, Càdiq, Sevilla, són les primeres poblacions on arrela la febre romàntica. Barcelona té llargs mèrits contrets. *El Europeo*, el *Diario de Barcelona*, *El Vapor*, *El Popular*, *El Diario Mercantil de Cataluña*, *El Catalán* i *El Guardia Nacional* han estat estudiats per Allison Peers en funció del nou moviment que obsessiona Europa, i els entusiastes redactors de la nostra premsa de fa cent anys, plens de paisatges de Byron, Walter Scott i Chateaubriand.

GUILLEM DIAZ PLAJA

Aconsegueix un gran èxit de venda

URSS

La República de Treballadors

Per J. TERRASA

Un reportatge directe, il·lustrat amb fotografies de primera mà.

PREU: 3 PESSETES

EDICIONS "MIRADOR"

Descompte als subscriptors de MIRADOR. Vegeu en aquest mateix número el butlletí de comanda

VIATGES BLAUS
Diumenge vinent a
PALAMÓS, COSTA BRAVA
23, 24 i 25 juliol
Creuer marítim de PALESTRA a
MALLORCA i EIVISSA
Passatges: Rambla del Centre, 37

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

La grandesa d'un poble es mesura per la seva cultura. Si voleu, doncs, contribuir a la grandesa de Catalunya, compreu i llegiu
LLIBRES CATALANS
A la LLIBRERIA CATALONIA
trobareu les millors signatures catalanes
3, RONDA DE SANT PERE, 3

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

TORNANT DE PARÍS

Exposicions de pintura

Com tots els anys, hi ha un considerable nombre d'exposicions en acabar-se la temporada parisenca. Però aquest any hem tingut l'habitual «roda», final de festa, amb quatre llumeneres de gran categoria: Boucher, Manet, Ensor i Picasso. Una tan sols, d'aquestes exposicions retrospectives ja us pagaria el viatge; amb les quatre, al mateix temps, hi guanyeu diners de sobres.

No ens precipitem, però, i limitem-nos tre els joves pintors per intentar descobrir nous valors pictòrics. Un primer jurat format de crítics d'art, presidits per Louis Vauxcelles, escollirà, a raó de quatre artistes per votant, els pintors que podran ésser candidats al gran premi, el qual serà atorgat per un segon jurat format per polítics, col·leccionistes i literats dels més reputats. L'exposició té força interès. Si jo hagués de votar, segurament compondria

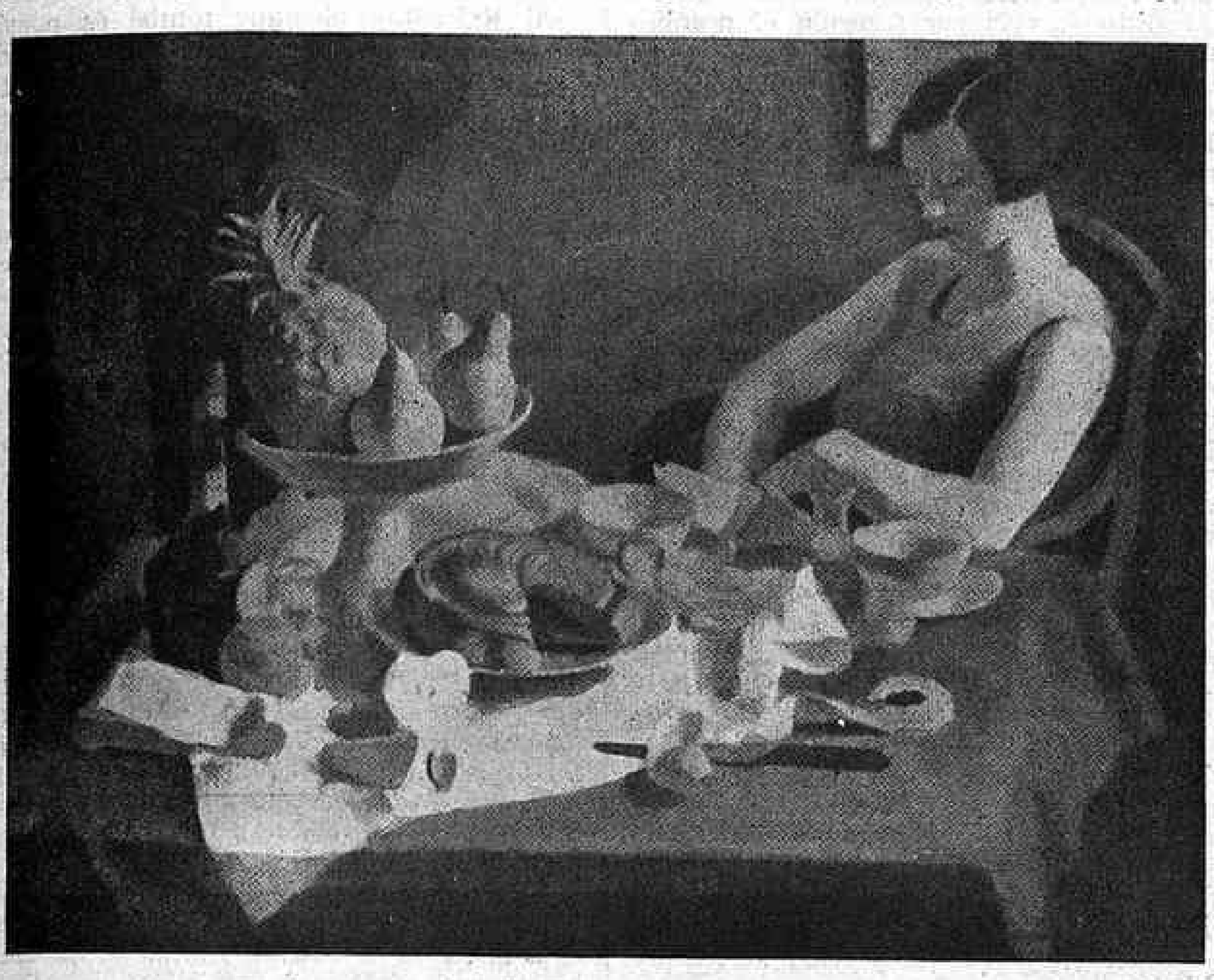

Chapelain-Midy — «Après le goûter»

avui a comentar les altres exposicions celebrades en aquest final de temporada.

I per començar, no ens queda altre remei que parlar del Saló (*Société des Artistes Français* i *Société Nationale de Beaux-Arts,* reunides). Com cada any, les parets del Grand Palais estan atapeïdes de teles, i en el saló principal hi ha el mateix bosc d'escultures. I, com cada any, sortiu del Saló amb un cap espès, de tanta quantitat que heu hagut d'empassar-vos. I de la qualitat, què? Doncs, la mateixa de sempre. I, en resum, què?... doncs, un altre Saló, i fins l'any vinent, que, si tenim paciència, el tornarem a veure.

De l'actual, però, cal remarcar la sala destinada a celebrar el cinquantenari de la *Société des Artistes Français,* on hi ha un bon conjunt d'obres dels anomenats acadèmics del segle passat i d'altres *sociétaires* de gran fama. Es curiós, per exemple, veure de costat, en aquesta sala, les pintures de Cabanel i Cézanne, de Henner i Renoir, de Gerôme i Manet. I també cal anotar el bon paper que fa l'obra de Bouguereau, que, per més acadèmic que sigui, les seves figures tenen un valor que no és menyspreable.

El X Saló de les Tuileries segueix, també, el seu to habitual. Aquí, el visitant ja es diverteix molt més. Es clar que hi ha el mateix fantasma de l'enorme quantitat d'obres, però la qualitat es presenta més sovint que en el gran Saló. I, entre les aportacions remarcables, citem alguns noms: Max Band, Charles Blanc, Bloume, Brianchon, el conegut il·lustrador Dignimont, Durand-Rose, Floch, Othon Friesz, Hannaux, Holy, Kisling, Suzanne Lalique, Le Molt, André Lhote (tot i que és inferior a la seva obra), Lombard, Luka, Mezerova, Takanori Oguiss, Roland Oudot, Simpson, Tauzin, i Uzelac. La representació catalana, amb les pintures de Rafael Benet i Josep Mompou i els dibuixos de Pere Inglada, està al nivell de la selecció més distingida que es podria fer en aquest Saló.

Com a retrospectiva, aquest any a les Tuileries es presenta l'exposició de Laprade, l'obra del qual quedarà registrada com una de les intel·ligents successions de l'impressionisme.

I després de visitar els Salons, fem una breu inspecció per les galeries.

A la Georges Bernheim, Jacques Darnetal ens presenta el *Grand Prix de la Peinture.* Es tracta d'una mena de concurs en- la candidatura amb els quatre pintors: Maurice Brianchon, Roland Oudot, Adrien Holy i el nostre Pere Créixams. Però, també, lamentaria no poder incloure Jean Aujame, Charles Blanc, Camille Bombois, Chas-Laborde, Durand-Rosé, Louis Vivin, Chapelain-Midy i Geneviève Gallibert.

Seguint galeries, entrem a can Rosenberg, i ens trobem amb una antiga cone-

Brianson — «Danseuses du French Cancan»

guda: Marie Laurencin, que tots vosaltres també recordareu prou bé. Per la Laurencin no passen els anys. Però aquesta gentilesa, en pintura, no és tant d'agrair com en l'aspecte personal. La gentil Maria pinta com sempre. Amb els mateixos blaus i els mateixos verds i les mateixes figures. Amb el mateix decorativisme exquisidament superficial de sempre.

A casa Max Berger, l'espanyol Borés es mostra més consistent de color, però la seva obra continua sense justificar la importància que de bon principi li senyalà Zervos en els *Cahiers d'Art.*

Coubine exposa a can Bernheim Jeune. L'obra d'aquest pintor va millorant. El seu sintetisme és cada dia més líric i amb noves troballes en els *rapports del color.*

A *Le Portique,* el pintor suís Barraud ens recorda, una vegada més, les grans dificultats i els perills que solen presentar-se a tots els continuadors de la bona escola holandesa. Observant l'obra de Barraud m'he adonat, per altra banda, de la bona qualitat de la pintura del nostre Feliu Elias.

En un altre extrem — no de París, sinó d'escola —, a can Pierre Colle, tenim el sobrerealista Dalí, amb les darreres pintures i els nous objectes plasmats sota l'automatisme dels somnis. En les teles hi ha fragments de veritable emoció plàstica, malgrat les incongruències inevitables del tema. Dalí aconsegueix despertar «encara» un interès dintre d'una tendència extrapictòrica ja exhaurida. Els objectes somiats demostren, si més no, que l'artista passa unes nits bastant divertides. La nostra enhorabona.

I per no allargar massa la llista, acabarem les visites amb la galeria Simonson, on l'exposició del grup N. G. S. ens dóna certes esperances de la tan esperada renovació de l'actual pintura francesa amb les pintures de Chapelain-Midy, Holy, Lestrille, Planson i Poncellet.

I entre les excentricitats darrerament aparegudes, hauríem de senyalar la pintura rítmica i musical de Knut Lundstrom exposada a *La Renaissance.* Però, tractantse solament d'una pensada més en el variat repertori del malabarisme estètic, preferim passar-ho per alt, per no cansar més als lectors.

MÀRIUS GIFREDA

L'elginisme bo i el dolent

El Centre Excursionista Casanova, que té la seu a l'Avinguda Prat de la Riba, cantonada a la Rambla del Prat, acaba de cloure una exposició d'art religiós del Vallès molt notable, molt ben organitzada. Els membres d'aquesta entitat han demostrat amb l'esmentada exposició saber treballar bé i a la manera moderna. Cal recordar-se doncs d'aquest centre excursionista i refiar-se'n. Perquè és el cas que no es limita pas a organitzar científicament les seves excursions individuals i col·lectives fins al punt de poder obrir exposicions tan notables com aquesta, sinó que va fins a ordenar, documentar i arxivar el material que la integrà.

En aquesta exposició veiérem coses insospitades, coses notables, coses àdhuc meravelloses, moltes d'elles inèdites; totes elles pròximes als barcelonins que les desconeixíem. Què no hi haurà de notable a registrar en el tresor arqueològic d'aquesta nostra Catalunyeta inexplorada si el que tenim a tocar de la capital encara ens és ignorat... I compteu que l'exposició es referia solament a l'art religiós i que només s'hi comprenia una petita part del que s'escau al Vallès.

Tot el que d'arquitectura s'exhibia en aquell senzill entresol de l'Avinguda Prat de la Riba mereixia l'atenció dels entesos: l'arquitectura, romànica principalment, era presentada amb fotografies i amb plantes molt ben aixecades. Però gairebé tota aquesta arquitectura romànica del Vallès es troba mutilada o desfigurada. En canvi les obres de pintura i d'escultura hi eren senceres: algunes, incòlumes i d'altres un xic ruïnoses. La majoria però són bones; n'hi ha de valuosíssimes, com aquest retaule de Sant Silvestre que reproduïm, existent a l'església de Sant Sebastià, del poble de Montmajor, prop de Sant Feliu de Codines; retaule que sembla pintura d'un bon mestre català de la fi del segle XIV.

Però hi havia també a l'exposició del Centre Excursionista Casanova el retaule de Santa Agnès de Malanyanes, obra interessantíssima, sobretot des del punt de vista arqueològic; perquè es tracta d'una bona pintura catalana del segle XVI, i ja és prou sabut que fins fa poc hom deia i escrivia si la pintura catalana havia mort amb el segle XV. Com que jo he sostingut sempre que això no és cert, que la pintura catalana fou fecunda durant el segle XVI, aquest retaule de Malanyanes és un testimoni més, entre cent, de l'existència d'una bona pintura catalana del temps del Renaixement.

Un altre retaule, aquest fluixet, del segle XV, hi havia en l'exposició susdita: el retaule de Sant Pere de Reixac. No tot, però, és fluix en aquest retaule: el retauló central amb la imatge del sant, sedent en tron reial, cofat amb tiara papal i a imatge de l'antipapa Luna, està molt bé, i és segurament d'altra mà que la dels altres retaulons. Remarquem ara que el retrat de l'antipapa Luna apareix en altres retaules de Sant Pere, obres catalanes del segle XV, un d'ells al nostre Museu Municipal.

El darrer retaule important en aquesta exposició és el de Sant Julià, de Llissà, obra indubtablement vergosiana. I, amb aquests retaules, algunes escultures curioses i valuoses: una Verge amb l'Infant, obra de talla policromada, del segle XVI, existent a l'església de Montmany; una altra del segle XV, a l'església de Fogàs de Montclús; per fi una de romànica, procedent de l'església de Santa Maria de Toudell.

I bé, es preguntarà el lector, i l'elginisme? L'elginisme es desprèn de l'acabament del darrer paràgraf: la magnífica Verge de talla romànica de Toudell ja no és de Toudell, sinó que, a tot estirar, en procedeix. Es troba ara al Museu Diocesà de Barcelona; com s'hi troba el retaule vergosià de Sant Julià de Llissà; com s'hi troben els retaules de Malanyanes, el de Reixac i d'altres escultures i pintures no tan importants que figuraren, reproduïdes, en l'exposició del Centre Excursionista Casanova. Un setanta per cent dels objectes mobiliaris registrats en aquella exhibició foren, de temps ha, xuclats pel Museu Diocesà; d'altres ho hauran estat recentment, perquè aquest museu barceloní no cessa d'absorbir tot el que pot que de poc o molt valor arqueològic posseeixen les parròquies de la diòcesi. Quan el despullament de les esglésies no s'aconsegueix per la persuasió, es verifica *manu militari.* Es el procediment que seguí el Museu de Vic. I és l'exemple del Museu de Vic el que inspira els procediments adquisitius del Museu Episcopal de Barcelona. Aquests procediments són més funestos a Barcelona que a Vic, perquè allí a Vic les parròquies insolvents des del punt de vista arqueologista eren moltes, mentre que a la diòcesi de Barcelona gairebé totes són solvents; també perquè ultra la lloable cupidesa arqueologista que mogué el Museu de Vic i que neguiteja el Museu de Barcelona, aquest sembla actuar a l'impuls de la gelosia que li causa el Museu de Vic.

Aquesta espoliació sistemàtica de les esglésies és un crim de lesa pàtria, una depauperació artística, un sabotatge del turisme i també un motiu de desmoralització religiosa, àdhuc eclesiàstica. Els dirigents dels Museus Diocesans que es desficien en aquest agabellament poc semblen fer-se càrrec del descoratjament que les tals usurpacions comuniquen als feligresos i als rectors; no semblen pas adonar-se els absorbidors de relíquies arqueològiques del que disminueix el rector la disminució de la pròpia església. Tampoc els apilotadors d'art litúrgic no saben veure el valor extraordinàriament suggestionador d'aquests objectes d'art en cada una de les esglésies, la major part antigues, escampades per tota la terra catalana; ni, en canvi, el desvalor d'aquests mateixos objectes acumulats en les sòrdides quadres que fan de Museus Diocesans. Què en treurà, per exemple, el Museu Diocesà de Barcelona de mostrar la detestable Verge del Roser, esculpida en vori, que prengué de l'església de Sant Feliu de Canovelles? Allí devia fer el seu paper i era una imatge antiga, un diploma

Retaule de Sant Silvestre, de l'església de Sant Sebastià de Montmajor, prop de Sant Feliu de Codines.—1'50 × 2 m.—(Foto Jaume Comes)

de noblesa on deu restar ja poca cosa, on potser no resta res d'antic.

Està bé que el Museu sostregui de les parròquies les obres d'art irremissiblement ruïnoses, i està millor encara que després les restauri bé, com sap fer-ho, gràcies a Deu. Però, per la Verge i per tots els Sants!, que després no retingui aquestes relíquies que no li pertanyen, que les torni a llurs legítims antiquíssims propietaris. Cada església té necessitat d'aquestes belles velles coses; i aquella que no en posseeix cap n'hauria de rebre alguna dels dipòsits que representen els Museus Diocesans. La mitra de Barcelona, la de Vic, totes, tenen prou mitjans coercitius per assegurar-les a llur lloc. L'Església està molt ufana de la seva antigor i de la seva immutabilitat; cal que l'Església Catalana, si es pot dir així, no contradigui l'Església Catòlica; cal que faci mans i mànegues perquè, no tan sols l'Església, sinó cada una de les esglésies de cada recó del món de la nostra terra donin també aquesta impressió d'antiguitat i d'immutabilitat. Altrament tothom anirà veient en aquests conceptes la simple xerrameca retardatària que el lliurepensament li retreu.

El Museu Diocesà de Barcelona actua ara com ara d'espoliador, sense oferir res a canvi, i àdhuc agreujant la ja de segles crítica situació del nostre patrimoni artístic religiós: d'una banda perquè no té cabals per a subvenir com cal a la seva conservació; d'altra banda perquè agabellant aquest patrimoni en un sol lloc sense garanties de seguretat l'exposa a una ràpida i total destrucció. Què passaria, per exemple, si es calava foc a qualsevol dels museus diocesans catalans? El més probable seria que el museu cremés com esca, sense donar temps ni a palliar el desastre. Els museus diocesans deurien, doncs, limitar-se a ben protegir les obres d'art que en llur lloc d'origen no oferissin prou garanties de conservació. I a pensar en la manera d'instaurar aquestes garanties en tal lloc, fins a poder reintegrar-hi allò expropiat.

L'elginisme és una actuació lloable quan beneficia tothom; és un acte discutible quan només beneficia el poble absorbidor i és una acció nociva quan beneficia tan sols una petita part del poble tot perjudicant la majoria, i és un veritable crim quan, per torna, espolia amb perill per a les obres espoliades.

JOAN SACS

BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

MERCADER
CAMISES amb REFORÇ IHON
DOBLE DURACIÓ Preus limitats
34, PORTAFERRISSA 34

Pasta de Cera
El fang preferit pels
nostres millors artistes
Olivera, 25 - Telèf. 31816

Encarregui'ns els seus marcs
"LES ARTS"
QUADROS
MARCS, GRAVATS,
MOTLLURES, OVOLS, PINTURES,
DIBUIXOS, RELLEUS, AUQUES, ROMANÇOS, GOIGS
DURAN i BAS, nº 5 BARCELONA
Visiti les nostres sales

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfat" - Excursons acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA

Ahir tornà a ésser Rafael Moragas el conferenciant de l'Hora Radiada que MIRADOR *emet tots els dimecres, des del micròfon de Ràdio-Associació. Aquesta insistència amb què nosaltres cridem Rafael Moragas diu prou l'èxit assolit per l'humorístic crític musical. Rafael Moragas parlà de* Dames i artistes barcelonines de fa trenta anys, *tema que li donà ocasió de palesar el que tots sabem: la seva formidable erudició d'anècdotes i succeïts. La conferència de Rafael Moragas, que amenitzà amb discos de l'època, fou, com les anteriors, un èxit.*

Completaren l'Hora Radiada de MIRADOR *els elements de costum.*

Dimecres que ve, el jove pintor Emili Grau-Sala ens parlarà d'El fi-de-segle que no he conegut.

Aquesta serà la conferència que clourà la primera sèrie de sessions radiofòniques MIRADOR, *que, passades les vacances, es reprendrà en la forma que anunciarem oportunament.*

RECEPTOR

Radio CLIMO

enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 28058

—La vostra dona us espera al locutori.
—Quina? Ja sabeu que estic condemnat per bigàmia.

(*Ric et Rac,* París)

L'Organització de la Ràdio

D'on surten els aparells de ràdio? Com arriben a les llars? En aquests interrogants hi ha sintetitzades tota una sèrie d'activitats que comprenen des del talleret primari i la gran manufactura fins al botiguer i corredor que va deixant aparells pels pisos.

La ràdio és tan nova que no té encara un gremi ben determinat: a les èpoques grasses fins els adroguers venen receptors. En altres temps, però, els establiments especialitzats es desprenen de tot el que pugui semblar ràdio; llavors materials de preu són oferts en forma que el producte de la venda és inferior a les despeses de propaganda que d'ells s'ha fet. I és que la ràdio, tot i la tècnica que comporta, té molt de fantasia, i aquesta es paga un moment, però quan perd l'oportunitat, poc en resta.

Al nostre país, la ràdio ha servit, com d'altres articles, com un motiu més d'importacions, i tal és el consum que hi ha, que en aquests darrers temps la minva d'entrades d'automòbils per la duana de Barcelona s'ha compensat en bona part per les xifres d'importacions d'aparells de ràdio. Val a dir, però, que això no és privatiu d'ací. A França han hagut de limitar les importacions americanes, i això vol dir que el mal també hi era.

La indústria nacional és ben migrada, per no dir que no existeix. No hi ha gairebé cap manufactura que produeixi en sèrie. Es fan aparells, no es pot negar, però la majoria d'aquests no són per vendre: són per a ús individual. Més aviat es munten aparells manualment, sense utillatge que permeti una producció intensa. Sembla estrany que si hi ha mitjans per a muntar organitzacions comercials de gran volada que distribueixen quantitats insospitades d'un article de luxe, no hi hagi ajuda per a muntar una indústria de fabricació de ràdio. El fet és evident i té una primera explicació. Sempre és més còmode i té menys risc vendre que fabricar. Fa por llençar-se a un article que contínuament evoluciona. No és aquest solament el motiu; també hi ha la dificultat que suposa fabricar per a un país sense preveure una sortida regular a la fabricació. A més a més, no hi ha manera de fabricar a bon preu si no es fa en sèries nombroses, i cal reconèixer que ací el consum no fa possible la collocació d'una gran quantitat de producció. Només els països que tenen un gran consum interior poden anar a la recerca d'altres mercats. Com ja dèiem més amunt, amb la ràdio hi ha tant de fantasia, que es fa més difícil la fabricació en petites quantitats. La tàctica de les principals manufactures d'aparells és fabricar sèries determinades d'aparells, amb la precaució de no sobrepassar una xifra prèviament determinada, i un cop assolida aquesta, canviar novament de tipus, puix el mercat no aguanta massa temps un mateix receptor, encara que el que vingui després sigui esquemàticament el mateix. Ara comencen a ésser difícils les novetats tècniques, i els fabricants especulen amb la ignorància tècnica del comprador fent-li cercar formes noves contínuament.

Hi ha, demés, el factor marca. El comprador, davant un article al qual generalment no arriba tècnicament, s'ha de refiar del prestigi d'un nom; això no hi ha més que una forma d'assolir-ho, i és amb la publicitat, que aviat es fa internacional i contra la qual el fabricant del país no té més defensa que el preu. D'aquesta forma es fa més difícil la vida del petit fabricant d'ací, que ha de treballar amb menys elements, major preu de primeres matèries i pitjor preu de venda. Així i tot, però, amb els aparells fins a quatre vàlvules hi ha encara una petita diferència que aprofita el constructor d'ací. Afavoreixen aquesta diferència els transports, els embalatges, etcètera, i ara també el superior valor interior que té la nostra moneda. Però amb els tipus superiors poc hi ha a fer que no sigui muntatge de circuits importats. En general aquests són de procedència nord-americana. Els aparells complets són també d'Amèrica. D'Europa gairebé només ens vénen dues marques que tenen muntades ací organitzacions de venda molt esteses. El client, doncs, es veu sollicitat per noms de garantia i li costa decidir-se per aparells fabricats ací que no tenen l'ajuda de la marca, tot i que llur qualitat no tingui res a envejar.

L'actual depressió americana ha arribat també a la ràdio, de tal forma que els aparells són oferts a preus molt per sota dels de cost, i això encara fa més difícil decidir-se a muntar una gran indústria local.

J. G.

RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17

BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per

General Motors Radio

El millor prestigi en ràdio-recepció

L'enregistrament directe

En l'edició fonogràfica normal, es comença per enregistrar els sons sobre un disc de cera, i, a partir d'aquest primer gravat es confecciona, gràcies a diverses operacions electrolítiques i mecàniques, una matriu metàllica que serveix per a la fabricació dels discos que són posats a la venda.

En la cinematografia sonora, els sons són enregistrats per un procediment fotoelèctric, fotografiant-los, podríem dir, sobre un film sensible en forma d'imatges d'opacitat constant i de superfície variable, o d'opacitat variable i superfície constant. El film negatiu primitiu serveix per treure'n el nombre de films positius que calgui.

Encara hi ha altres procediments d'enregistrament fonogràfic; però els dos usats en la pràctica són els que hem esmentat. Com es comprèn, tant l'un sistema com l'altre requereixen temps i un utillatge complicat. Per això es cerca un mitjà d'enregistrament directe, que permeti la reproducció gairebé immediata dels sons enregistrats, utilitzant sovint el mateix suport que ha servit per a l'enregistrament.

En un recent número de *La Nature,* un especialista d'aquestes qüestions, P. Hémardinquer, explica un recent dispositiu per aconseguir l'enregistrament directe i les aplicacions que aquest pot trobar

Per tal de poder obtenir un bon resultat, caldria disposar d'una matèria tova com la cera a l'hora d'enregistrar, i que després s'endurís com la goma laca o l'acetat de cellulosa (material de què són fets els discos). Aquesta substància ideal no existeix encara, i cal acontentar-se amb discos de gelatina, de composició cellulòsica i d'alumini, endurits després per un tractament químic apropiat.

La qüestió de l'enregistrament directe no és pas nova: data d'abans de l'edició fonogràfica. El primitiu aparell d'Edison feia servir, per a reproduir els sons, els mateixos cilindres de cera que havien servit per recollir-los.

Quin interès, es dirà, hi ha a obtenir enregistraments directes? Molt sovint, no és possible de transmetre per ràdio, a la mateixa hora en què es celebren, cerimònies polítiques o religioses, conferències, audicions musicals i actes esportius. Amb l'enregistrament directe es suprimeix aquesta dificultat: s'impressionen, a l'acte, els discos, que poden ésser utilitzats per emetre després a l'hora que convé a l'estació.

Algunes estacions franceses posseeixen ja màquines d'enregistrament directe per a impressionar discos de gran diàmetre que volten a la velocitat reduïda de 33 1/3 voltes o a la normal de 78-80 voltes per minut. Aquests discos són de gelatina; amb ells s'enregistraren els discursos dels funerals de Briand.

Al Reichstag alemany també és possible de recollir fonogràficament els discursos dels diputats tal com són pronunciats, i difondre'ls després. Durant la recent elecció presidencial, Hindenburg impressionà un disc que després serví per a unes quantes radiodifusions.

L'enregistrament sobre discos és el més senzill i menys costós. Els enregistraments fotoelèctrics, més complexos i de maniobra molt delicada, no estan a l'abast dels aficionats; a més a més, el preu dels aparells n'impedeix la generalització.

Segons la revista americana *Radio News,* el Dr. Hans Thirring ha construït un aparell, que anomena «Selenòfon», que permet l'enregistrament directe fotoelèctric amb molta més comoditat que abans. Un aparell d'aquests, diu l'esmentada revista, ha estat dut a Ginebra a fi de recollir els discursos a la Societat de les Nacions.

Els enregistraments d'aquest aparell són d'opacitat constant i superfície variable, sobre film standard de 35 millímetres d'amplada, que admet vuit enregistraments distints cada un dels quals pot ésser reproduït per separat. Aquesta darrera particularitat redueix considerablement el preu de cost de les impressions.

El sistema del Dr. Thirring és molt semblant al que serveix per al cinema sonor, és a dir, que és bastant complex; en canvi, les operacions de treure còpies a partir del film inicial, són senzilles i ràpides, cosa que no es pot dir en tractar-se de treure proves positives a partir d'un disc enregistrat.

X.

NOTES D'ACTUALITAT

Ràdio-reportatge de Suècia

La societat alemanya de radiodifusió prepara un ràdio-reportatge a través de Suècia, reportatge que serà retransmès per l'emissora de Berlín. Aquest durarà una sèrie de dies, durant els quals els repòrters visitaran gran quantitat de ciutats sueques, i transmetran llurs impressions pel micròfon. Principalment es deturaran a les ciutats de major interès turístic.

La final de la Copa Davis

La final de la Copa Davis, que ha de tenir lloc els dies 29, 30 i 31 de juliol, entre França i la rival destinada a competir-la, serà retransmesa per Ràdio-París i per París-PTT. D'aquesta final se'n fan dos comentaris, un destinat als profans, altre als aficionats. També hi parlarà un locutor anglès per tal que aquest match pugui ésser escoltat atentament des d'Anglaterra.

Ràdio-Tunis, emissora fantasma

Existeix una emissora a Tunis, a Kasbah més exactament, coneguda pel nom de Ràdio-Tunis i també pel de Ràdio-Cartago. La característica d'aquesta emissora és, actualment, no tenir hores d'emissió, ni programes ni estudi. De tant en tant, el cap de l'estació, militar que fa les funcions de l'enginyer, de l'operador i del director artístic, retransmet l'orquestra anèmica d'un cafè de Tunis... i això és tot.

Els radioescoltes tunisencs, davant la insuficiència d'aquestes emissions, acaben de formar una federació amb la intenció de demanar la construcció d'una emissora local dotada de programes regulars.

L'aurora boreal

Una comissió d'estudis particulars partirà de Tromsoë (Noruega) dintre poc, sota el comanament del cèlebre professor Appleton, per a establir una emissora de proves. El motiu principal d'aquesta expedició és l'estudi de l'aurora boreal, dels fenòmens de ionització i llur influència en les ondes radioelèctriques.

Ràdio-Escola a Suïssa

Les autoritats suïsses han decidit instituir emissions regulars per a les escoles, començant aquesta tardor, per mitjà de l'emissora de Beromunster. Els programes han estat curosament confeccionats segons els experiments realitzats pel doctor Kurt Schenker, director de l'estació de Berna. Les emissions solament seran per a les escoles alemanyes-suïsses.

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent núm. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"Agencia General de Anuncios"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

Fontanella, 10, 1.er, 2.a - Tel. 16606
BARCELONA

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er
MADRID

ESCOLTEU LES EMISSIONS D'EAJ-15

RADIO ASSOCIACIO, L'EMISSORA CATALANA

Concerts selectes per la seva orquestra, integrada per artistes de destacada personalitat musical. Concerts corals pels millors orfeons de Catalunya. Sessions de ballables per jazz, Bandes, orquestres. Sardanes per cobles. Discos seleccionadíssims. Emissions fototelegràfiques, reportatges, retransmissions de partits de futbol, concerts, conferències, cursos d'idiomes, sessions infantils.

FEU-VOS SOCIS DE RADIO ASSOCIACIO Oficines: Ronda Universitat, 25, enl. - Teléf. 24853

Compreu la revista setmanal CATALUNYA RADIO, portaveu de Ràdio-Associació

Els subscriptors de **MIRADOR** *tindran dret a adquirir el llibre* **URSS, la República de Treballadors,** *amb un descompte del 10 per 100 si ens trameten, degudament omplert, aquest butlletí.*

Nom ....

Adreça ....

Població ....

Forma de pagament (gir postal / segells de correu)

.... *de* .... *de 193*....

Signatura.

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45. - Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006